

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2015

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Miroslav Vokál

Kriminalita a její prevence ve vztahu k seniorům

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Aleš Zoubek, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2013-2015

DIPLOMA THESIS

Miroslav Vokál

Crime and its prevention in relation to seniors

Prague 2015

The Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Aleš Zoubek, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 6. února 2015

Miroslav Vokál

Poděkování

Chtěl bych poděkovat PhDr. Aleši Zoubkovi Ph.D. za vstřícnost, ochotu a odborné vedení diplomové práce, PhDr. Petře Binkové z odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky, pplk. Mgr. Zuzaně Pidrmanové, koordinátorce prevence kriminality Policejního prezidia Policie ČR, za poskytnutí odborných materiálů a zkušeností z oblasti prevence kriminality páchané na seniorech.

Anotace

Diplomová práce se zabývá trestnou činností páchanou na seniorech, která je velmi rizikovou skupinou naší společnosti. Cílem diplomové práce bylo získat informace o trestné činnosti páchané na seniorech a ověřit si praktické schopnosti seniorů čelit trestné činnosti včetně znalosti preventivních opatření. V diplomové práci jsou uvedeny kazuistiky skutečných případů a statistické výstupy za posledních pět let, od roku 2009 až do roku 2013.

Klíčová slova

Policie České republiky, prevence, projekty, senior, stáří, trestná činnost, týrání a zanedbávání starých lidí, zranitelnost seniorů

Annotation

My diploma thesis deals with crimes committed against seniors, who are put at high in our society. The aim of this diploma thesis was to get information about crimes committed against seniors and check the practical skills of seniors to face crimes and knowledge of preventive measures. In this diploma thesis case studie of real cases and statistical outputs for the last five years (2009-2013) are given.

Key words

Police of Czech republic, prevention, projects, senior, old age, crimes. abuse and neglect of elderly people, vulnerability of the seniors

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 STÁŘÍ JAKO SPOLEČENSKÝ FENOMÉN	11
1.1 Stáří a stárnutí.....	11
1.1.1 Biologické stáří	12
1.1.2 Sociální stáří	12
2 GERONTOLOGIE, GERIATRIE A GERONTOPELAGOGIKA	13
2.1 Gerontologie	13
2.2 Geriatrie	13
2.3 Gerontopedagogika.....	14
3 SENIOŘI Z POHLEDU SOCIÁLNÍ PATOLOGIE	15
3.1 Starý člověk jako oběť trestné činnosti	15
3.2 Druhy trestné činnosti páchané na seniorech	16
4 MÍSTA, KDE DOCHÁZÍ K PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI.....	25
4.1 Nebezpečí za dveřmi domu nebo bytu	25
4.2 Nebezpečí na ulici	25
4.3 Nebezpečí v dopravním prostředí.....	25
5 MODUS OPERANDI – TYPICKÉ VZORCE CHOVÁNÍ	26
5.1 Páchání trestné činnosti s využitím legend.....	26
5.1.1 Vnuk.....	26
5.1.2 Voda.....	26
5.1.3 Deky.....	27
6 PŘEDVÁDĚCÍ AKCE	28
7 SENIOR JAKO OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ	30
7.1 Domácí násilí.....	30
7.2 Týrání a zanedbávání starých lidí.....	30
7.3 Projevy domácího násilí	31
7.4 Způsoby domácího násilí.....	32
8 PREVENCE KRIMINALITY	33
8.1 Primární prevence.....	33
8.2 Sekundární prevence	33

8.3	Terciární prevence	34
9	PROJEKTY POLICIE ČR.....	35
9.1	Stop kriminalitě, projekt Policie ČR, KŘP hlavního města Prahy	35
9.2	Respektujte soukromí	36
9.3	Senioři sobě	37
9.4	Stop kriminalitě, rozhlasová kampaň Policie ČR, KŘP hlavního města Prahy	41
10	PŘÍPADOVÉ STUDIE – KAZUISTIKY.....	42
11	PRAKTICKÁ ČÁST	46
11.1	Vymezení výzkumného souboru a výběr vzorku	46
11.2	Charakteristika zařízení	47
11.2.1	Dům pro seniory Drachtinka.....	47
11.2.2	Dům s pečovatelskou službou Slatiňany	47
11.2.3	Klub seniorů Proseč	48
11.2.4	Dům s pečovatelskou službou Chrast	48
11.3	Design výzkumu, metody	49
11.3.1	Formulace cíle práce, výzkumné otázky, hypotézy	49
12	VÝSLEDKY PRŮZKUMU A JEJICH INTERPRETACE.....	51
12.1	Charakteristika zkoumaného souboru	51
13	PŘEHLED A POPIS ZÍSKANÝCH DAT	55
13.1	Zkušenost s trestnou činností.....	55
13.2	Uplatňování preventivních opatření	57
13.3	Vnímání a informovanost seniorů o trestné činnosti páchané na jejich věkové skupině, možnostech a způsobech prevence	64
14	ZÁVĚR.....	69
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	73
	SEZNAM ZKRATEK	75
	SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ.....	76
	SEZNAM PŘÍLOH.....	81

ÚVOD

Tématem diplomové práce je „*Kriminalita a její prevence ve vztahu k seniorům*“. Volba tohoto tématu vychází z profesního zájmu, neboť jsem policista a seniorům se věnuji v rámci preventivních besed, které pořádáme. Samozřejmě se se seniory setkávám bohužel i při vyšetřování trestných činů, které jsou na nich páčány. Moje snaha je zmírnit a maximálně minimalizovat nebezpečí, které seniorům přináší dnešní doba. Téma stáří je dosud, alespoň z mého pohledu a zkušeností vytlačované na okraj společnosti a nevěnuje se mu náležitá pozornost. Pravdou však také je, že existuje řada preventivních programů pro seniory, které se snaží informovat veřejně o nejčastějších typech a způsobech páčání trestné činnosti na seniorech a to včetně problematiky domácího násilí. Proto je zájem o skupinu seniorů, ale i o pachatele protiprávních jednání vůči seniorům vedené a seznámení se s problémy, které se v těchto oblastech vyskytují, velmi žádoucí a potřebný. V souvislosti s tímto tématem si uvědomuji, že máme vůči seniorům rezervy, stále je co měnit a zlepšovat. Diplomová práce se bude snažit poukázat na problematiku kriminality páčané na seniorech s cílem vyzdvihnoutí role Policie ČR, která je založena na občanském principu rovnosti všech lidí ve společnosti i seniorů. Velký důraz je v diplomové práci kladen preventivním projektům policie ČR, které jsou zaměřeny na seniory. První říjen se každoročně připomíná jako Mezinárodní den seniorů. Jaké mají místo v tomto světě senioři? Stáří je plnohodnotný čas života a tak by taky měl být žit. Není tajemstvím, že téma stáří je společností vytlačované na okraj a nevěnuje se mu náležitá pozornost. Tato skutečnost má pravděpodobně také vliv i na současnou sníženou citlivost celé společnosti vůči špatnému nakládání se starými osobami. Předpokládá se, že existuje množství trestných činů a jiných ubližování seniorům, které zůstávají skryté a k nimž dochází v nejrůznějších prostředích, včetně různých sociálních zařízeních a i v rodině. Stávající skutečnosti nasvědčují tomu, že naše společnost pravděpodobně nedostatečně chápe povahu a závažnost nevhodného zacházení se seniory a nemá vytvořeny účinné monitorovací ani nápravné mechanismy. Kromě jiného se domnívám, že chybí specializace a hlubší znalosti o problému seniorů u odborné veřejnosti. Právě z těchto důvodů je seznámení veřejnosti s problematikou seniorů velmi žádoucí a důležité.

V první části práce se zabývám teoretickým zmapováním oblastí, které s tématem souvisejí, a popisem současného stavu v oblasti trestné činnosti na seniorech a její prevenci.

Druhou, praktickou část práce, jsem koncipoval jako výzkumné šetření zaměřené na zkušenosti seniorů s trestnou činností, jejich znalosti o preventivních opatřeních a jejich uplatňování v praxi. Jako metodu realizace výzkumného šetření jsem zvolil rozhovor jako jednu z metod kvantitativního i kvalitativního výzkumu za použití techniky strukturovaného rozhovoru. Vzhledem k tomu, že v průběhu rozhovoru předpokládám uplatnit otázky uzavřené, otevřené i polootevřené, má tato technika sběru dat charakter kvantitativního i kvalitativního zjišťování. Rozhovor bude doplněn vhodnými kazuistikami vztahujícími se k předmětu práce. Za hlavní cíl šetření jsem si určil zmapovat problematiku seniorů jako (potencionálních) obětí trestné činnosti¹.

---

¹ GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Portál, 2009. s. 110-114 ISBN 978-80-85931-79-6.

TEORETICKÁ ČÁST

1 STÁŘÍ JAKO SPOLEČENSKÝ FENOMÉN

Stáří není choroba, i když je zvýšeným výskytem chorob provázeno, a ztráta soběstačnosti není nezbytným, zákonitým důsledkem stárnutí. Velmi komplikovaně a ne vždy účinně se hledá vhodný model pozitivního přístupu ke skupině stárnoucích lidí. Společenský přístup ke stáří má dva aspekty. Prvním aspektem jsou potřeby a zájmy stále zvyšujícího se počtu seniorů, otázky smysluplnosti, kvality a zabezpečení jejich života. Druhým aspektem jsou sociálně ekonomické důsledky stárnutí populace včetně ovlivnění hospodářského rozvoje a sociálního smíru. Společenská opatření by měla být komplexní a vůči seniorské populaci by měla být komplexní, koordinovaná, individualizovaně cílená, vycházející z potřeb a přání seniorů²⁾.

1.1 Stáří a stárnutí

Proces stárnutí je velmi individuální. Nelze jednoznačně definovat veškeré zákonitosti stáří a přístupy k této problematice se různí. Stáří definujeme jako pojem, pod kterým obecně chápeme pozdní fáze ontogeneze přirozeného průběhu lidského života. Jako důsledek a projev geneticky podmíněných involučních procesů je také ovlivňováno dalšími faktory a to nemocemi, životním způsobem a životními podmínkami. Spojeno i s množstvím sociálních změn (odchod dětí, odchod ze zaměstnání a jiné změny sociálních rolí³⁾.

Někteří stárnoucí lidé pocítují nástup stárnutí subjektivně jako únavu, při které slevují ze svých po dlouhá léta obvyklých výkonů sami. Jako by registrovali tento jev až tehdy, když jim jejich sociální okolí dává najevo, že již na některé úkoly nestačí. Určit hranici začátku jednotlivých fází stárnutí není lehké a jednoduché. Není možné jej určit kalendářním věkem, ale ani celkovým stavem opotřebovanosti organismu člověka. U každého jedince je opotřebovanost organismu stárnutí jiná, individuální⁴⁾.

---

² MÜHLPACHR, P. Gerontopedagogika. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 16. ISBN 978-80-210-5029-7.

³ BENEŠOVÁ, D. Gerontagogika. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. s. 17. ISBN 978-80-7452-039-6.

⁴ FARKOVÁ, M. Vybrané kapitoly z psychologie. 2.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. s. 313. ISBN 978-80-86723-64-8.

1.1.1 Biologické stáří

Biologické stáří je teoretické označení vzniklé míry involučních změn. Involuční změny jsou spojeny s chorobami, které se obvykle vyskytují převážně ve vyšším věku. Pokusy o určení biologického stáří, které by bylo výstižnější než kalendářní věk konkrétního člověka, se nezdařily a tak se určování biologického stáří nepoužívá. Zjednodušeně můžeme říci, že biologický věk lze označit jako věk našich orgánů a naší fyzické kondice⁵.

1.1.2 Sociální stáří

Sociální stáří je období určené sestavou sociálních změn a naplněním určitých kritérií, obvykle dosažením věku, v němž je připsán nárok na odchod do starobního důchodu. Sociální stáří je vymezeno změnami rolí, životního stylu i ekonomického zajištění. Stáří je v tomto smyslu posuzováno jako sociální událost.

V souvislosti se sociálním stářím lze vymezit periodizaci života jedince, která člení lidský život na čtyři velká období věků:

- První věk je označován jako předproduktivní. Vyznačuje dobu dětství a mládí, charakterizované růstem, vývojem a vzděláváním.
- Druhý věk je produktivní. Etapy dospělosti, biologické, sociální a především zaměstnanecké životní produktivity.
- Třetí věk je postproduktivní, který definuje obraz stáří nejen jako pokles zdatnosti a oddechu, ale především fáze za zenitem a bez tvořivé přínosnosti. To je však nebezpečný základ k podceňování, diskriminaci a minimalizaci potřeb v tomto období.
- Čtvrtý věk bývá také definován pro označení fáze závislosti. Toto označení je nemístné, vzniká dojem, že nesoběstačnost je stejně zákonitá jako obecně přijímaná stádia předchozí. Tato idea je v rozporu s koncepcí úspěšného stárnutí⁶.

---

⁵ BENEŠOVÁ, D. Gerontagogika. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. s. 20. ISBN 978-80-7452-039-6.

⁶ BENEŠOVÁ, D. Gerontagogika. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. s. 20-21. ISBN 978-80-7452-039-6.

2 GERONTOLOGIE, GERIATRIE A GERONTOPEDAGOGIKA

2.1 Gerontologie

Gerontologie je pojem, který pochází ze dvou řeckých slov „gerón, gerontos a logos“ neboli starý člověk a nauka. Gerontologie je vědou interdisciplinární. Zabývá se souhrnem poznatků o stáří a starých lidech. Zkoumá zákonitosti, příčiny a projevy stárnutí, problematiku života starých lidí a života ve stáří.

Členění gerontologie:

- gerontologie experimentální – zabývá se otázkami, proč a jak živé organizmy stárnou, je zaměřená na procesy biologického a psychologického stárnutí člověka;
- gerontologie sociální – zabývá se vzájemným vztahem starého člověka a společnosti, tím, co staří lidé od něho potřebují, i tím, jak stárnutí populace ovlivňuje společnost a její rozvoj;
- gerontologie klinická – zabývá se zvláštnostmi zdravotního stavu a chorob ve stáří. Specifickými aspekty jejich výskytu, klinického obrazu, průběhu, vyšetřování, léčení i sociálních souvislostí⁷⁾.

2.2 Geriatrie

V užším slova smyslu je geriatrie specializační lékařský obor, který vychází z vnitřního lékařství a zabývá se kromě všeobecně interní problematiky i problémy rehabilitačními, neurologickými, psychiatrickými, ošetrovatelskými a propojením s primární péčí i sociálními službami. Jádrem oboru není dlouhodobé ošetrovatelství, nýbrž zachování a obnova soběstačnosti a rozvoj specifického geriatrického režimu⁸⁾.

Česká geriatrie má důstojnou tradici. Již v roce 1843 přednášel na pražské lékařské fakultě o nemocech stáří J. Hamerník. Šlo o projev první vlny evropského zájmu o tuto problematiku, která se projevila ve 30. letech zakladatelskými

---

⁷ MÜHLPACHR, P. Gerontopedagogika. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 10-11. ISBN 978-80-210-5029-7.

⁸ MÜHLPACHR, P. Gerontopedagogika. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 11. ISBN 978-80-210-5029-7.

monografiemi. Po druhé světové válce založil profesor B. Prusík Českou gerontologickou společnost a patřil k zakládajícím členům Mezinárodní gerontologické asociace IAG⁹⁾.

2.3 Gerontopedagogika

Je chápána jako pedagogická disciplína zabývající se výchovou a vzděláváním seniorů. Jedná se o vzdělávání ve stáří a ke stáří. Představa, že výchova a vzdělávání člověka jsou omezeny na období jeho dětství a mládí, je už dávno překonaná. Výchova a v jejím rámci i ve vzdělávání jsou dnes chápány jako proces celoživotní. Definujeme-li pedagogiku jako obecnou vědu o výchově a vzdělávání, pak pedagogika se zabývá dětmi, mládeží, andragogika dospělými a gerontopedagogika seniory. Lze v určitých momentech uvažovat o výchovném působení na staré lidi, o sebevýchově a sebevzdělávání, o celoživotním vzdělávání, o vzdělávaném jedinci v průběhu celého života¹⁰⁾.

---

⁹ KALVACH, Z. Geriatrie a gerontologie. Praha: Grada, 2004. s. 49. ISBN 80-247-0548-6.

¹⁰ MÜHLPACHR, P. Gerontopedagogika. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 11. ISBN 978-80-210-5029-7.

3 SENIOŘI Z POHLEDU SOCIÁLNÍ PATOLOGIE

Staří lidé jsou v mnoha ohledech ohroženi a znevýhodněni oproti mladším spoluobčanům. Ohroženost je vesměs nepřímou úměrná zdravotnímu a funkčnímu stavu, přímo úměrná osamělosti, resp. sociální izolaci, společenské necitlivosti a rozháranosti. Významnou oblastí zvýšené ohroženosti je osobní bezpečnost. Senioři jsou ohroženi jak neúmyslnými nehodami a úrazy (např. v dopravě, či pádech), tak úmyslnou násilnou a jinou trestnou činností.

3.1 Starý člověk jako oběť trestné činnosti

Staří lidé, zvláště ve špatném zdravotním a funkčním stavu, jsou relativně snadnou obětí trestné činnosti, a to úměrně své osamělosti a společenské nevšímavosti. Motivem může být majetkový prospěch, který je vzbuzovaný pověstmi o bohatých starých lidech či pouhá agrese anomálních nebo deviantních pachatelů agresorů¹¹⁾.

Tabulka 1: Oběti trestné činnosti ve věku nad 60 let

Rok	celkem případů	pod legendou
2009	8.621	1.085
2010	7.671	1.238
2011	8.218	1.395
2012	7.665	1.206
2013	7.435	1.174

Zdroj: ÚSKPV PP ČR, 2014

Z přehledu plyne, že v roce 2013 došlo k poklesu obětí trestné činnosti páchané na seniorech proti minulým letům. Největší nárůst případů byl v roce 2009 a pod legendou v roce 2011.

¹¹ MÜHLPACHR, P. Gerontopedagogika. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 43. ISBN 978-80-210-5029-7.

3.2 Druhy trestné činnosti páchané na seniorech

Senior patří k jedné z nejvíce ohrožených skupin osob zejména v souvislosti s majetkovou trestnou činností. Starší lidé se zdravotním handicapem, lidé důvěřiví, lidé žijící osamocně a slabé ženy se stávají obětí trestné činnosti podvodníků a zlodějů, kteří se pod různými záminkami dostávají do jejich blízkosti a velmi často do jejich obydlí. Podvodem nebo krádeží je připraví mnohdy o celoživotní úspory. Někdy se setkáváme i s fyzickým násilím¹²⁾.

Nejčastější trestné činy páchané na seniorech podle trestního zákoníku:

- kapesní krádeže;
- krádeže vloupáním do bytů, rekreačních chat, chalup a rodinných domů;
- porušování domovní svobody;
- podvod;
- vydírání;
- týrání osoby žijící ve společném obydlí.

Právo vlastnit majetek je z hlediska práv a svobod občanů zaručeno Listinou základních práv a svobod článku 11 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. Krádež jako trestný čin upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku ve znění pozdějších předpisů v hlavě páté, kde vymezuje skutkovou podstatu tohoto trestného činu.

Krást se nemá, každému by mělo být toto tvrzení známo. Vždyť i v Desateru božích přikázání je uvedeno „*Nepokradeš*“. Snad odmalička to bylo každému vštěpováno. Ne každý si toto pravidlo pamatuje a dodržuje. Právě krádež je závažným trestným činem v očích veřejnosti, neboť právě ztráta majetku, zpravidla dlouho nastřádaného, je citelnou ztrátou pro poškozeného. Pro seniory je zcela nepochopitelné, že se našel někdo, kdo je byl schopen okrást s vědomím, že se jedná o tak rizikovou skupinu a lehce zranitelnou.

Majetkové trestné činy jsou již tradiční součástí trestních zákoníků jak u nás, tak v zahraničí a mají v nich významné místo, neboť patří mezi nejčastěji páchané trestné

---

¹² Policie ČR. [online]. [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/seniori-sobe-627170.aspx>

činy. Vedle vlastnictví jsou zde chráněna i některá jiná majetková práva a nerušené držení a užívání věci. Právo vlastnit majetek je uváděno mezi základními lidskými právy, jak vyplývá již z článku 11 odst. 1) Listiny základních práv a svobod, kde je každému připisováno právo vlastnit majetek. Předmětem útoku u krádeže je věc nebo jiná majetková hodnota. Trestní zákoník u věci jako předmětu útoku sice nerozlišuje věci movité a nemovité, ale podle povahy konkrétní skutkové podstaty mohou být některé trestné činy spáchány jen vůči věci movité, jako je tomu zejména u ustanovení krádeže podle § 205. Pachatel trestných činů může být zpravidla kdokoliv. První skutková podstata trestného činu krádeže podle § 205 trestního zákoníku vyžaduje mimo přisvojení si cizí věci jejím zmocněním, aby pachatel naplnil ještě další znak alternativně uvedený, tedy způsobil na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou (5.000 Kč), čin spáchal vloupáním, bezprostředně po činu se pokusil uschovat si věc násilím, pohrůžkou bezprostředního násilí, čin spáchal na věci, kterou má jiný u sebe nebo při sobě, nebo čin spáchal na území, na němž je prováděna evakuace osob. A právě u trestných činů, kde pachatel si bezprostředně po činu pokusí uschovat si věc násilím, pohrůžkou bezprostředního násilí nebo čin spáchá na věci, kterou má jiný u sebe nebo při sobě se podle mého názoru týká seniorů vzhledem k okolnosti, že senior je zranitelnější než mladší věková kategorie. Druhá skutková podstata sankcionuje přisvojení cizí věci jejím zmocněním za podmínky, že pachatel již byl za obdobný čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, tzv. recidiva. Cizí věcí se v případě krádeže rozumí jen movitá věc, jež nenáleží pachateli buď vůbec, nebo nenáleží jen jemu a kterou pachatel nemá ve své dispozici. Pachatel získává přisvojením možnost trvalé dispozice s cizí věcí, není však rozhodné, jak poté, co se jí zmocní, s ní skutečně nakládá¹³).

§ 205 Krádež

(1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

a) způsobil tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,

---

¹³ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1784-1809. ISBN 978-80-7400-178-9.

- d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo
- e) čin spáchá na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 větší škodu.
- (4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo
- c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.
- (5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,
- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).
- (6) Příprava je trestná.

Pokud se týče kvalifikačního znaku výše škod, tak v současné době rozlišujeme:

- škoda nikoli nepatrná musí dosáhnout částky nejméně 5.000 Kč,
- škoda nikoli malá musí dosáhnout částky nejméně 25.000 Kč,
- větší škoda musí dosáhnout částky nejméně 50.000 Kč,
- značná škoda musí dosáhnout částky nejméně 500.000 Kč,
- škoda velkého rozsahu musí dosáhnout nejméně 5.000.000 Kč.

Dalším velmi významným trestným činem z hlediska seniorů může být porušování domovní svobody. Obydlím se rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. Ochrana se vztahuje na ty prostory, které

uživatel drží k bydlení, tj. kde má svou domácnost a své soukromí. Záleží tedy na způsobu užívání, nikoliv na konstrukci stavby či jiného zařízení pro ubytování. Ustanovením § 178 trestního zákoníku je chráněn jakýkoliv uživatel, zejména nájemce bytu, domu nebo jiných prostor sloužících k bydlení. Neoprávněným vniknutím do obydlí jiného je nežádoucí, bez souhlasu nebo proti vůli oprávněného uživatele uskutečněné vejítí do domu, bytu nebo jiných prostor sloužící k bydlení, jakož i příslušenství k nim náležející, jimiž se zasahuje do domovní svobody jiného. Neoprávněným setrváním v obydlí jiného se pak rozumí případ, kdy se pachatel do domu, bytu nebo jiných prostor určených k bydlení dostane oprávněně, ale potom se vzepře vůli oprávněného uživatele a bez oprávnění se odmítá vzdát. Pachatelem může být kdokoli. Užití násilí z hlediska porušování domovní svobody se rozumí použití fyzické síly a může směřovat jak proti osobě, tak i proti věci, např. vypáčení dveří, rozbití okna. Pohrůžka pachatele bezprostředního násilí je pohrůžka takovým násilím, které má být vykonáno ihned a je zpravidla vyjádřeno slovně. Porušování domovní svobody je často prostředkem jiného trestného činu, zejména krádeže, spáchané násilným vloupáním do obydlí jiného. V takových případech přichází v úvahu souběh trestného činu krádež podle § 205 a porušování domovní svobody podle § 178 trestního zákoníku¹⁴⁾.

§ 178 Porušování domovní svobody

(1) Kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

Podvodné jednání z hlediska trestního zákoníku je definováno v § 209. Objektem tohoto trestného činu je cizí majetek. Ochrana majetkových práv se poskytuje

---

¹⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1592-1601. ISBN 978-80-7400-178-9.

bez ohledu na druh a formu vlastnictví. Podvodné jednání je uvedení v omyl nebo využití něčího omylu, popř. zamlčení podstatných skutečností, může směřovat nejen vůči poškozenému, ale i vůči jiné osobě. Omyl je rozpor mezi představou a skutečností. O omyl jde i tehdy, když podváděná osoba nemá o důležité okolnosti žádnou představu nebo se domnívá, že se nemá čeho obávat. Omyl se může týkat skutečností, které teprve mají nastat, pachatel však musí o omylu jiného vědět v době, kdy dochází k jeho obohacení. Podstatné skutečnosti zamlčí ten pachatel, který neuvede při svém podvodném jednání jakékoliv skutečnosti, které jsou rozhodující nebo zásadní, tedy podstatné pro rozhodnutí poškozeného nebo podváděné osoby, tedy takové skutečnosti, které by vedly, pokud by byly druhé straně známy k tomu, že k vydání věci, či jinému plnění ze strany poškozeného by nedošlo, anebo by sice došlo, ale za podstatně méně výhodnějších podmínek pro tu stranu, která tyto skutečnosti zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zamlčeny. Uvedení v omyl se může stát lstí, ale může jít i jen o pouhou nepravdivou informaci, zvláště když v běžném životě není zvykem si ověřovat pravdivost informací. V žádném případě se nevyžaduje zvláštní rafinovanost.¹⁵⁾ Během své policejní činnosti jsem se setkal s případem, kdy jedna seniorka dokázala během jednoho dne uzavřít hned tři smlouvy o poskytování telekomunikačních služeb a to od jednoho dealera. Bylo sice složité prokazovat podvodné jednání ze strany dealera, nakonec také prokázáno nebylo, ale po dlouhém snažení se podařilo všechny smlouvy zneplatnit, a to i bez sankcí, které byly sjednány při nedodržení smlouvy. Způsobením škody nikoli nepatrné se rozumí následek ve formě škody nejméně v částce 5 000 Kč.

§ 209 Podvod

(1) Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

---

¹⁵⁾ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1849-1876. ISBN 978-80-7400-178-9.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 větší škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného,

c) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, nebo

d) způsobil-li takovým činem značnou škodu.

(5) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(6) Příprava je trestná.

Tabulka 2: Nápad trestné činnosti SENIOŘI – (krádeže a podvody v ČR)

rok	celkem případů	celková škoda
2009	1.085	38.622.052 Kč
2010	1.238	39.810.135 Kč
2011	1.395	45.807.148 Kč
2012	1.206	36.361.353 Kč
2013	1.174	38.139.347 Kč

Zdroj: ÚSKPV PP ČR, 2014

Předmětem trestného činu vydírání je svobodné rozhodování člověka v nejširším slova smyslu. Motiv pachatele spočívá v tom, že nutí jiného k tomu, aby něco konal, opominul nebo trpěl, a to násilím, pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy. Násilím se rozumí použití fyzické síly k překonání nebo zamezení kladeného nebo očekávaného odporu. Násilí musí být prostředkem nátlaku na vůli napadeného. Není podmínkou, aby napadený kladl odpor, např. když si je vědom fyzické převahy útočnicka, což se u seniorů předpokládá a z obavy před dalším násilím odpor raději vůbec neprojeví

a plně se podrobí vůli pachatele. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak i pohrůžka násilí, které má být vykonáno nikoli hned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Cíl pachatele musí být adresován poškozenému a ten je musí vnímat. Dokonání trestného činu vydírání podle § 175 trestního zákoníku není na překážku, že pachatel použitím pohrůžky nedosáhl svého záměru, tj. aby poškozený pod jejím vlivem skutečně něco konal, opominul nebo trpěl. Násilí je obsahovým požadavkem především jako výstraha k možnosti využití fyzické síly k překonání nebo zamezení odporu poškozeného.¹⁶⁾ Ze své praxe opět mohu zmínit případ seniora, který byl vydírán vlastním vnukem. Jednalo se o vydírání za použití fyzické síly vůči babičce. Cíl vydírání byl zcela zřejmý. Získání finančních prostředků na nákup alkoholu, cigaret, omamných a psychotropních látek. Bylo až neuvěřitelné, s jakou intenzitou násilí ze strany pachatele vydírání probíhalo. Dokonce to dospělo až k takovému jednání, že pachatel přímým použitím síly nutil seniora, svého dědečka k vydání peněz a to tak, že před ním napadal jeho manželku. Věděl, že vždy dosáhne svého. Nakonec spravedlivému trestu nešel a byl odsouzen nepodmíněně na 3 léta.

§ 175 Vydírání

(1) Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,

c) spáchá-li takový čin se zbraní,

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,

e) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo

f) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

---

¹⁶⁾ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1571-1584. ISBN 978-80-7400-178-9.

- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,
- a) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
  - b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312), nebo
  - c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.
- (4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.
- (5) Příprava je trestná.

Objektem trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku je zájem společnosti na ochraně osob před tzv. domácím násilím, tedy jak osob blízkých, tak i jiných osob žijících ve společném obydlí. Společné obydlí vyjadřuje specifický znak tohoto trestného činu, že pachatelé, kteří týrají jiné osoby, činí vůči osobám blízkým a dalším osobám žijícím s nimi ve společném obydlí, v důsledku čehož je u nich dána specifická forma vzájemné závislosti vyplývající ze skutečnosti, že tyto osoby obývají společné obydlí, a proto jsou mezi nimi vytvořeny zvláštní vztahy vyplývající ze společného bydliště a zpravidla mají též ztíženou možnost toto společné obydlí opustit. Osoba blízká nebo jiná osoba, kterou pachatel týrá, musí s ním žít ve společném obydlí, musí s ním toto obydlí sdílet ve smyslu spoluzití, jeho společného využívání, a to alespoň z části. Týráním je zlé nakládání s osobou blízkou nebo jinou osobou žijící s pachatelem ve společném obydlí. Mohou to tedy být nejen příbuzní či jiné osoby blízké, ale i jiné osoby, jejichž vztah k týranému je založen na spoluzití ve společném obydlí. Zákon nevyžaduje, aby týrání mělo povahu fyzického násilí, popřípadě též spojeného s následky na zdraví týrané osoby. Použití fyzického násilí může mít v takovém případě i vliv na souběh s některým s dalších trestných činů (např. ublížení na zdraví, znásilnění). Ze své praxe vím, že k takovému jednání dochází bohužel i na seniorech, kteří ve snaze vyjít svým „dětem“ vstříc nakonec spláchnou nad svým osudem. Pokládají si často otázku, co dělali špatně, kde se vzala ta zloba a nenávist? Mnohdy na tuto otázku neznají odpověď. Důležité a rozhodující je, aby každá oběť našla v sobě dostatek odvahy a důvěry ve spravedlnost a začala se zákonně bránit¹⁷⁾.

---

¹⁷⁾ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1748-1753. ISBN 978-80-7400-178-9.

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt.

4 MÍSTA, KDE DOCHÁZÍ K PÁCHÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI

Obětí trestného činu se senioři mohou stát doma, v bytě, na chodbě, ve sklepě, na chatě, na ulici, v dopravním prostředku.

4.1 Nebezpečí za dveřmi domu nebo bytu

Domov je pro každého symbolem bezpečí. Mnozí si ani nepřipouštějí, že právě doma by mohlo hrozit reálné nebezpečí. Nelze pominout oblast domácího násilí, násilí na seniorech, které se děje právě v prostředí, kde by mělo být „bezpečno“.

4.2 Nebezpečí na ulici

Na odlehlá místa se doporučuje chodit jen v doprovodu známých osob. Po setmění se pokud možno vyhýbat rizikovým místům (parkoviště, okolí hospod, nádraží, staveb, stanic metra). Nenosit s sebou větší částku peněz nebo drahé předměty. Udržovat vždy bezpečnou vzdálenost od temných průchodů a vchodů do domů. Při vcházení do domu zvýšit svoji pozornost, pokud se v bezprostřední blízkosti objevil neznámý člověk, raději do domu nevstupovat. Při pocitu ohrožení požádat o pomoc druhé lidi.

4.3 Nebezpečí v dopravním prostředku

Bezpečné místo v každém dopravním prostředku je vždy v blízkosti řidiče a dveří. V metru je to určitě první vagón. Vyhýbat se tlačenicím, rukou si přidržovat kabelku nebo tašku. Zabrání se tak jejímu vytržení nebo její otevření. Snažit se mít tašku před sebou, minimalizuje se tak riziko rozříznutí zavazadla¹⁸⁾.

---

¹⁸ VITOUŠKOVÁ, P. Chraňte své bezpečí (soubor rad a informací pro seniory). 2. vyd. Bílý kruh bezpečí, občanské sdružení, účelová neprodejná brožura, 2003. s. 8-9. ISBN XXXX.

5 MODUS OPERANDI – TYPICKÉ VZORCE CHOVÁNÍ

5.1 Páchání trestné činnosti s využitím legend

Pachatelé při páchání trestné činnosti využívají různých legend, lstí a záminek, prostřednictvím kterých se snaží o navázání kontaktu se seniorem a získání jeho důvěry. Další cílem pachatelů je identifikace místa úschovy finančních prostředků, následuje odvedení pozornosti seniora a poté dochází k odcizení finanční hotovosti.

Pod pojmem legenda si můžeme představit určitý způsob improvizace, přesvědčivého chování a jednání, mnohdy až herecký výstup, kterým pachatelé trestné činnosti osloví oběť, seniora. Následuje získání důvěry seniora k cizímu člověku, snaha o lokalizaci místa úschovy finanční hotovosti, odlákání pozornosti seniora, odcizení jeho úspor a opuštění místa činu. Podstatné je, že pachatelé „nerespektují“ hranice okresů, krajů a pro mnohé organizované skupiny neexistují ani hranice několika států současně.

5.1.1 Vnuk

Pachatelé si za pomoci dostupných telefonních seznamů tipují své oběti, většinou ženy, které kontaktují pomocí mobilních telefonů s tvrzením, že se jedná o příbuzného. V případě, že oběť uvěří, že ji telefonuje její příbuzný (vnuk, vnučka), dochází dále k situaci, že senior pod vlivem smyšlených informací přislíbí poskytnutí půjčky svému „příbuznému“. Následně, po vzájemné dohodě (aby nevyšla najevo skutečná totožnost volajícího), přebírá finanční hotovost další osoba – kurýr. Oběť s časovým odstupem zjistí, že byla podvedena.

5.1.2 Voda

Pachatelé osloví seniora za účelem poruchy vozidla s žádostí o poskytnutí vody do chladiče. Následně doprovází seniora a snaží se svojí přítomností odvézt pozornost. Během této lstivé komunikace požádá o sklenici vody k napití. Během toho však další pachatel či pachatelé prohledávají rodinný dům. Ve velmi krátké době senior přichází o finanční hotovost, ač přistihne další doposud mu neznámé další osoby ve svém domě, nemá šanci pachatele zadržet a ochránit svůj majetek, zejména peníze. Pachatelé velmi rychle odjíždí předem připraveným vozidlem.

5.1.3 Deky

Pachatelé se vnutí do domácnosti seniora pod záminkou velmi výhodné koupě s možností následné výhry. Scénář je vždy stejný. Většinou jsou pachatelé dva. Jeden z pachatelů předvádí „výhodné a kvalitní deky“ a druhý pachatel v době, kdy senior prohlíží a prohlíží, prohledává místnosti. Během chvíle senior přichází o nemalé finanční prostředky. V okamžiku, kdy pachatelé již seniora okradli, se snaží prodej velmi rychle ukončit a zmizet.

6 PŘEDVÁDĚCÍ AKCE

Předváděcí akce, nabízené v marketingové terminologii jako „výlety“, jsou na první pohled cenově výhodné. Za méně než sto korun slibuje letáček ze schránky výlet na nějaký hrad, či zámek a slibuje dárek v podobě např. kuchyňského spotřebiče nebo potravin a na místě předváděcí akce oběd zdarma. Předváděcí akce se pro mnoho seniorů stává příležitostí „dostat se mezi lidi“. Množství jejich sociálních kontaktů totiž s přibývajícím věkem klesá a vazby s dětmi už mnohdy nejsou příliš silné. Cesta autobusem na akci a z ní se stává tak pro ně možností popovídat si s vrstevníky.

Jaká je však skutečnost?

Autobusy dovezou seniory do nějaké obce, kde je v místní restauraci prodejci zamknou, aby během předváděcí akce nikdo z nich neopustil sál (i kdyby chtěl jen na toaletu) a pak to celé vypukne. Efektní předváděcí zboží (vysavače, hrnky, pánve či cokoli jiného), o kterém prodejci pronášejí samé superlativy, všechno je skvělé, revoluční, šetří to čas a peníze a především to pomáhá zůstat zdravý, nemá-li to přímo zázračné léčebné účinky. Mnohaletá záruka je samozřejmostí. Neopomenou zdůraznit, že přítomní mají jedinečnou příležitost tento výrobek získat. Během této části akce prodejci použijí manipulativní techniku, které spočívá v tom, že když člověk několikrát po sobě souhlasí, bude mít tendenci souhlasit stále. Na počátku tedy senioři dostávají otázky, na které není problém odpovědět kladně: „Záleží vám na vašem zdraví?“, „Ocenili byste něco takového doma?“, „Ocenili by to třeba vaše děti?“ Když dojde na cenu daného zboží, i tehdy v člověku zůstane tendence souhlasit s tím, o jak výhodnou koupi jde. Šíře používaných manipulativních technik je skutečně široká a obsáhlá.

V situaci, kdy senioři nemají dostatek relevantních informací o produktu a nemohou posoudit jeho skutečnou hodnotu, jsou otupělí po náročné prezentaci a zároveň s pocitem „výhodné a skvělé koupě“ a s touhou se prodejcům zavděčit, dochází k lámání chleba, tedy výzvě ke koupi a následnému podepisování smlouvy.

Aby prodejci zamezili případnému vlivu ostatních v sále, podepisování smlouvy se zájemci proběhne v oddělené části prostoru. Dokonce ani ten, který výrobek zdařile prezentoval, zde není. Někdo, kdo není ten příjemný naslouchající mladý muž, jim předloží mnoho stránek jakési smlouvy, psané malým písmem, a pokud nemají dostatek

hotovosti, hbitě přijde s další smlouvou o spotřebitelském úvěru, jejíž písmo je snad ještě menší.

A konečně je tu slibovaný oběd. A výlet? Když už k němu opravdu dojde, tak z celodenní akce se stává hodina. Za tuto dobu nelze prohlídku hradu nebo zámku stihnout. Každopádně podle prodejce si za to mohou senioři sami, když jim to dnes tak dlouho trvalo. Zbývá ještě dárek, ale ani ten nedostanou všichni, pouze ti co si něco zakoupili. To největší rozčarování teprve přijde po ukončení celé akce a zjištění, že zboží, které si zakoupili, nedosahuje takové hodnoty a kvality. A co víc! Upsali se k zaplacení mnoha tisícových částek, které přesahují jejich finanční možnosti. Zmanipulovaným seniorům dochází, že se nechali napálit. Vinu hledají u sebe a někteří z nich se před sebou stydí, než aby se snažili dodatečně bojovat za svá práva. Ty, kteří se o to pokusí, čeká dlouhý a náročný proces, jehož výsledek bývá většinou pro seniora nepříznivý. Navíc úvěrový kalendář je tvrdý a neúprosný¹⁹⁾.

---

¹⁹ Prevence seniorům: Manuál pro základní intervenci v rámci poradenství pro seniory v oblasti prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na seniorech. Centrum nové naděje. Frýdek-Místek, 2013. s. 5-7.

7 SENIOR JAKO OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

7.1 Domácí násilí

Specifickou oblastí trestné činnosti páchané (nejen) na seniorech je tzv. domácí násilí.

Domácí násilí bylo po celá staletí vnímáno jako hluboce soukromá záležitost. Domácím násilím se zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi blízkými osobami žijícími ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu.

V širším slova smyslu lze za domácí násilí považovat veškeré násilí v rodině a domácnosti. V tomto smyslu je pak za násilí v rodině považováno jakékoliv jednání či opomenutí, které negativně ovlivňuje nebo poškozuje oběť, narušuje její psychickou stabilitu a integritu, poškozuje rozvoj její osobnosti nebo omezuje svobodu²⁰).

7.2 Týrání a zanedbávání starých lidí

Z hlediska trestního se týráním (osoby ve společném obydlí či svěřené osoby, tedy osoby svěřené péči či výchově) zabývá se ustanovení § 198 a § 199 trestního zákoníku. Pachateli je možno uložit trest odnětí svobody v délce trvání od jednoho do pěti let a za určitých okolností dané brutalitou a újmou na zdraví od pěti do patnácti let²¹).

Týráním je zlé nakládání vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato týraná osoba pociťuje jako těžké příkoří. Zpravidla se jedná o fyzické násilí, ale stále častěji se objevují psychické týrání či kombinace těchto forem. Nevyžaduje se, aby u týrané osoby vznikla újma na zdraví.

S přibývajícím věkem ubývá fyzických sil, ubývá přátel a sociálních kontaktů, přibývá zdravotních omezení, různých potíží s nemocí. Mění se rozložení sil ve vztazích k druhým lidem. Dochází tak k posunu z pozice více či méně samostatné, nezávislé osoby do postavení osoby závislé na jiných. Tato nerovnováha ve vzájemném postavení

---

²⁰ Acorus, občanské sdružení. [online]. [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>

²¹ Policie ČR. [online]. [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/seniori-sobe-627170.aspx>

se může v podmínkách sociální izolace a při nerespektování lidské důstojnosti prohlubovat až do podoby nadvlády jedné strany nad druhou.

Domácí násilí jsou naučené vzorce chování ve vztahu mezi blízkými lidmi. Jeho projevy ve stáří mohou být vyvrcholením předchozích špatných vztahů, ale může se projevit také naprosto nečekaně, např. při onemocnění, které vyžaduje dlouhodobější péči o druhé osoby a není možné ji zajistit jinak.

Životní situace, které podporují vznik domácího násilí ve vyšším věku:

- závislost, sociální izolovanost a nedostatek sebedůvěry;
- dlouhodobé závažnější onemocnění;
- návrat dospělých dětí k rodičům (často se jedná o soby, které nebyly ve svém osobním životě úspěšné, rozvedly se, přišly o byt, nemají práci, jsou závislé na alkoholu nebo jiných omamných látkách);
- soužití starých rodičů s duševně nemocnými dospělými dětmi (rodiče postupně ztrácejí autoritu, mají z nich strach a snaží se je dostat na léčení)²²).

7.3 Projevy domácího násilí

- Opakování a dlouhodobost – z jednoho útoku jakéhokoliv charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek.
- Eskalace – od urážek se stupňuje k psychickému snižování lidské důstojnosti až k fyzickým útokům a závažným trestným činům ohrožující život a zdraví.
- Jasně a nezpochybnitelné rozdělení rolí osoby ohrožené a osoby násilné – domácí násilí nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají.
- Neveřejnost – probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly.

Aby skutek byl domácím násilím, musí být naplněny všechny čtyři znaky.

---

²² Domácí násilí. [online]. [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/seniori>

7.4 Způsoby domácího násilí

- Psychické násilí:
  - zastrašování – zlé pohledy, výhružná gesta, předvádění zbraní, ničení věcí, ubližování jiným v přítomnosti ohrožené osoby;
  - zvýšená kontrola všeho, co ohrožená osoba dělá, kam jde, s kým mluví, co říká, kdy se vrátí, omezování samostatnosti a rozhodování o sobě;
  - kritizování a ponižování – nadávky, zesměšňování, snižování schopností, zpochybňování duševního zdraví, zlehčování obav, přehlížení přání a potřeb;
  - vyhrožování a vydírání – nucení k poslušnosti, vyhrožování bitím, přerušením kontaktů, sebevraždou, vydírání přes děti, vnoučata, vyvolávání pocitů viny;
  - fyzické násilí – facky, rány pěstí, kopání, tlučení hlavou, rdoušení, tahání za vlasy, bití nějakým předmětem;
- sociální násilí – izolace od příbuzných a přátel, zákaz přijímání návštěv, svým chováním odrazovat návštěvníka od dalších návštěv, zákaz telefonovat, dívat se na televizi, doprovázení např. k lékaři, na úřady;
- ekonomické zneužívání – zamezení přístupu k financím (i vlastním), vydírání, vynucování přepsání bytu, nemovitosti;
- sexuální násilí;
- kombinace²³⁾.

---

²³ Domácí násilí. [online]. [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/seniori>

8 PREVENCE KRIMINALITY

8.1 Primární prevence

Cílem primární prevence není zabránit jednotlivcům páchat trestné činy. Primární prevence má za cíl snížit riziko tohoto chování v celé populaci. Primární prevence zahrnuje systém trestního i občanského práva, sociální normy podporující genderovou rovnost, školství, oblast kultury a umění, technologie a masová média, vliv na politickou scénu, screening potenciálních obětí a pachatelů, komunitní a zdravotnické programy, neziskové organizace, svépomocné skupiny. Důležité je prohloubit větší informovanost společnosti o problémech seniorů, zlepšení jejich obrazu. Senioři jsou mnohdy vnímáni populací jako chudí, bezbranní, nemocní a odkázání na pomoc státu nebo hloupí a důvěřiví, nakupující v marketech. Je žádoucí zlepšit mediální obraz seniorů. Je vhodné podporovat aktivní zapojení seniorů do společnosti, jejich zapojení do politického i společenského života²⁴⁾.

8.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence zahrnuje pomoc obětem formou služeb a sociální podporou. V případě domácího násilí: policie, intervenční centra, neziskové organizace (Bílý kruh bezpečí, Rosa, Acorus), azylové domy, linky důvěry (např. Senior telefon, Dona linka), krizová centra, poskytující krizovou intervenci. Služby jsou zaměřeny na pomoc seniorům v sociálně právním poradenství. Domácí násilí často souvisí s řešením bytové situace, tzn. vystěhovat násilnou osobu z bydliště seniora, zrušit jí trvalý pobyt, vyřešit „nevýhodné darovací smlouvy“. Pro dostupnost pro seniory je nejlépe tyto provozovat služby bezplatné²⁵⁾.

---

²⁴ KOSAŘOVÁ, J. Přehled problémů v oblasti prevence a poskytování pomoci v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaného na seniorech s dopadem na sociální a zdravotní oblast. Ministerstvo vnitra České republiky, 2014. s. 59-77.

²⁵ KOSAŘOVÁ, J. Přehled problémů v oblasti prevence a poskytování pomoci v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaného na seniorech s dopadem na sociální a zdravotní oblast. Ministerstvo vnitra České republiky, 2014. s. 78-81.

8.3 Terciární prevence

Terciární prevence zahrnuje práce s pachateli na změně jejich chování a jednání (legislativa- trestní zákoník, probační a mediační služba), práce s oběťmi domácího násilí zaměřená na odstranění vzniklých traumat, programy vzdělávání, publikační činnost²⁶).

---

²⁶ KOSAŘOVÁ, J. Přehled problémů v oblasti prevence a poskytování pomoci v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaného na seniorech s dopadem na sociální a zdravotní oblast. Ministerstvo vnitra České republiky, 2014. s. 88.

9 PROJEKTY POLICIE ČR

9.1 Stop kriminalitě, projekt Policie ČR, KŘP hlavního města Prahy

Preventivní rozhlasová kampaň bude varovat seniory před rizikovými situacemi.

Senioři patří dlouhodobě mezi nejohroženější skupiny naší společnosti. Jejich mnohdy osamocený způsob života důvěřivosti a především touha po sociálním kontaktu z nich dělá snadný cíl a přitahuje k nim pozornost různých zlodějů, podvodníků a násilníků.

Na základě zvýšeného počtu případů kriminality páchané na seniorech v měsíci lednu a únoru 2012 byl rozkazem ředitele Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy zřízen **pracovní tým „SENIOR“**. Nedílnou součástí působení týmu je preventivní činnost. Preventivní rady policisté předávají na setkáních realizovaných především ve spolupráci s vedením pražských městských částí, dále v klubech seniorů a v domech s pečovatelskou službou. Toto téma je také prezentováno na akcích pro seniory a policejních preventivních akcích pro veřejnost. Zmíněná problematika byla také prostřednictvím článků s preventivními radami rozesílána do tiskových periodik jednotlivých pražských městských částí.

Faktem však zůstává, že tyto preventivní aktivity oslovují tzv. aktivní seniory, kteří se plně zapojují do aktivního života a sami vyhledávají informace, jak nebezpečným situacím předcházet. Z poznatků získaných při vyšetřování jednotlivých případů bylo zjištěno, že častým společníkem v domácnostech seniorů je rozhlasový přijímač. S cílem oslovit co nejvíce seniorů a dostat informace o této problematice také mezi neaktivní seniory, navázali policisté dlouhodobou spolupráci s Českým rozhlasem²⁷⁾.

---

²⁷ Policie ČR. [online]. [cit. 2014-08-12]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-kriminalite-574035.aspx>

9.2 Respektujte soukromí

Preventivní projekt zaměřený na majetkovou kriminalitu spojenou s podomním prodejem a reklamními letáky.

Každý z nás to pravděpodobně někdy zažil. Otevřete svou poštovní schránku a vyvalí se na vás samé letáky. Klidný večer přeruší zvonek u dveří a po otevření jsou tam. Slušně oblečení, velmi hovorní a hlavně s úžasnými nabídkami. Letáky s nabídkami a podomní prodej se staly fenoménem posledních let.

Na tuto skutečnost však rychle zareagovali také zloději a podvodníci, kteří se snaží roznášení letáků a podomní nabídku zboží a služeb zneužít ke krádežím a podvodům:

- Schránka přeplněná letáky může zlodějům poskytnout aktuální informaci o užívání konkrétního bytu a může tak zásadně přispět k vloupání do tohoto bytu.
- Zloději, kteří se vydávají za prodejce, využívají nejčastěji okamžik, kdy je nájemníci bytů pozvou dovnitř. Pokud pozvání nepřichází, snaží se do bytu vnutit pod záminkou návštěvy toalety, prohlídky bytu atd.
- Časté jsou také triky podvodníků, při kterých přicházejí s tím, že vrací přeplatky za užívání služeb. Následné předání peněz prokládané rozměňováním bankovek vyšší hodnoty však vždy skončí pouze obohacením podvodníka.
- Špatnou vizitku podomnímu prodeji udělali také nekalé obchodní praktiky některých nepoctivých prodejců, kteří o nabízeném produktu předávají zákazníkům neúplné, zkreslené či zcela lživé informace. Výjimkou není ani využívání psychického nátlaku.

Pražská policie v roce 2014 představila preventivní projekt „**Respektujte soukromí**“, který má přispět ke snížení kriminogenních faktorů a zvyšování bezpečnosti na území Prahy. Nejohroženější skupinou obyvatel, na které v tomto ohledu útočí zloději a podvodníci nejčastěji, jsou především osoby staršího věku. **Primární cílovou skupinou**, kterou má tento projekt pomoci ochránit, jsou proto právě **senioři**.

Hlavní myšlenkou projektu je fakt, že oficiální podomní nabídku zboží a služeb, stejně jako roznášení letáků zneužívají stále častěji zloději a podvodníci. Každý má však volbu, zda se nechá oslovit reklamou či nabídkami a tím omezí možný nežádoucí kontakt.

9.3 Senioři sobě

Senioři, jak už bylo zmíněno, patří k jedné z nejvíce ohrožených skupin osob zejména v souvislosti s majetkovou trestnou činností. Starší lidé se zdravotním handicapem, lidé důvěřiví, lidé žijící osamoceně a slabé ženy se často stávají obětí podvodníků a zlodějů, kteří se pod různými záminkami dostávají do jejich blízkosti a velmi často přímo do jejich obydlí. Podvodem nebo krádeží je připraví mnohdy o celoživotní úspory, někdy se setkáváme s fyzickým napadením.

Formou informačního letáku, informací regionálních i celostátních médií, besed a přednášek jsou senioři a další ohrožené osoby na tato nebezpečí upozorňováni, bohužel trestných činů páchaných na seniorech neubývá.

Projekt „SENIORI SOBĚ“ je postaven na těchto principech:

- aktivní spolupráce samotných seniorů a dalších aktivních občanů s představiteli obcí, měst a Policie ČR;
- speciální policejní proškolení na tzv. kurýra prevence, který po absolvování policejního zaškolení oslovuje známé z okruhu seniorů a dalších ohrožených osob (osoby důvěřivé, se zdravotním handicapem, osamocené) ve svém okolí;
- dobrovolnost a aktivita seniorů ochránit sami sebe, svoje blízké nebo známé.

Projekt je realizován ve třech fázích:

- dvouhodinový seminář - získání informací a převzetí materiálů;
- realizace v terénu - distribuce materiálů a vyplňování anket;
- odevzdávání a vyhodnocování anket, slavnostní poděkování „kurýrům prevence“.

Kurýři prevence jsou pro svoji činnost vybaveni taškou s preventivně informačními materiály, které jim slouží k prezentaci rad a návodů. Některé materiály jsou určeny přímo pro oslovené občany.

Taška kurýra obsahuje:

- brožura „(Ne)bezpečný věk“ – doporučení seniorům,
- samolepka „Neotvírej každému“ – slouží k nalepení na vchodové dveře,
- DVD: (Ne)bezpečný věk“ – 8 příběhů rizikových situací pro seniory,

- reflexní samolepky – slouží k nalepení na kolo, hole, svrchní vrstvy oděvu, tašky, dveře aut a jiná místa,
- anketa – její vyplnění slouží Policii ČR k získání důležitých informací pro správné zaměření preventivních aktivit, mapování rizikových faktorů a nastavení správných opatření²⁸⁾.

(NE)BEZPEČNÝ VĚK

Když víte, co vás může ohrozit, máte větší šanci se bránit.

Jak se chránit před okradením?

- Peníze, doklady i klíče noste v příruční uzavřené tašce nebo kabelce vždy odděleně. Berte si jen tolik peněz, kolik skutečně potřebujete.
- Peněženku uložte na dno nebo do spodní části kabelky nebo nákupní tašky.
- Kabelku nebo tašku přes rameno nenechávejte viset na zádech, ale mějte ji stále na očích a chraňte ji rukama na boku nebo na břiše.
- Kabelku nebo tašku nepokládejte v obchodech na police a nenechávejte ji v nákupním vozíku. Nikdy ji neodkládejte s oděvem v šatně kina, divadla, restaurace, ani čekárně u lékaře či na úřadech.
- Vyhýbejte se návalům mnoha lidí, tlačence nahrává zlodějům a okradení může proběhnout bez povšimnutí.
- Když v autobuse nebo tramvaji čtete, mějte své příruční zavazadlo pořád pod kontrolou.
- Ve vlaku si vybírejte kupé, kde sedí další cestující a nenechávejte svá zavazadla bez dozoru.

---

²⁸ Policie ČR. [online]. [cit. 2014-08-12]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-kriminalite-574035.aspx>

Jak předcházet riziku přepadení?

- Vyhýbejte se odlehlým, nepřehledným a neosvětleným místům. Chodte raději frekventovanějšími ulicemi.
- Kabelku nebo tašku noste v ruce či na rameni směrem od ulice, aby vám ji z vozovky nemohl někdo vytrhnout a ukrást.
- Chce-li vám někdo kabelku ukrást, nebraňte se za každou cenu. Zdraví nebo dokonce život jsou cennější než peníze!
- Po chodníku chodte raději dále od vchodů domů, kde by mohl číhat případný pachatel a mohl by vás vtáhnout dovnitř.
- Při vstupování do domu se pozorně rozhlédněte a nevcházejte tam s někým neznámým. Také ve výtahu nejezděte s někým, koho neznáte. Radši počkejte na výtah prázdný.
- Nepřijímejte doprovod nabízený neznámými lidmi, i kdyby vypadali důvěryhodně. Ochota „pomocníka“ může být jen záminkou k tomu, aby se dostal do vašeho bytu a tam vás okradl třeba i za použití násilí.

Jak se vyhnout podvodu?

- Podvodníci využívají různé záminky a lsti, aby se dostali k penězům. Chtějí vniknout do bytu, a pokud z vás nevyhládkají peníze přímo, ovládají řadu způsobů jak vás okrást.
- Nedůvěřujte neznámým lidem, nikoho cizího nepouštějte do bytu.
- Nikdy hned neotvírejte dveře, nevíte-li, kdo je za nimi.
- Pořídte si panoramatické kukátko, které umožní dobře si návštěvníka prohlédnout. Instalujte si na dveře bezpečnostní řetízek, který udrží dveře jen pootevřené, a tak můžete některé věci vyřídit bezpečněji.
- Zvoní-li opravář, pracovník úřadu, či jiných služeb nechte si předložit jeho služební průkaz, nebo ještě lépe zavolejte na úřad nebo instituci, na kterou se pracovník odvolává. V případě jakýchkoliv pochybností trvejte na tom, že o nabízenou službu nestojíte. Volejte 158 Policii ČR.
- Nepodléhejte lákavé vidině snadného zbohatnutí. Podomní nabídky výher v loterii nebo výhodných koupí odmítněte. V naprosté většině jde o podvod.

Nebojte se říkat NE.

U příležitosti Mezinárodního dne seniorů, který každoročně připadá na první říjnový den, startuje Policie ČR společně s operátorem O2 celorepublikovou kampaň „Nebojte se říkat NE“.

Podle policejních statistik se více než tisíc seniorů stane obětí podvodníků, kteří vymýšlejí stále nové triky, jak zneužít seniory. Na základě těchto alarmujících statistik byla společně připravena osvětová kampaň, která upozorňuje na nebezpečí spojené s návštěvami a telefonáty od neznámých osob a nabádá seniory k obezřetnosti.

Zákazníkům společnosti O2 bude doporučováno, aby od neznámých osob vyžadovali identifikační kartu společnosti, pod jejímž názvem vystupují. Totožnost zástupců, kteří jednájí jménem O2 je navíc možné ověřit na bezplatné telefonní lince 800 130 027. Terénní pracovníci navíc nikdy nevybírají peníze v hotovosti. Kampaň pod záštitou O2 a Policie ČR se symbolickým názvem „Nebojte se říkat NE“ je zaměřena především na seniory a jejich blízké. V průběhu měsíce října dostanou všichni zákazníci O2 starší šedesáti let několik doporučení ve vyúčtování služeb. Následovat budou plakáty na telefonních budkách rozmístěných po celé České republice a samolepky s radami určené na domovní dveře, které budou postupně k dispozici na všech prodejnách O2²⁹⁾.

- Ne, bez ověření identifikace vás k sobě domů nepustím.
- Ne, děkuji, na předváděcí akce nechodím.
- Ne, heslo z přijaté SMS Vám neřeknu ani nepošlu.
- Ne, děkuji, o tuto službu nemám zájem.
- Ne, děkuji, bez pozorného přečtení a domluvy s blízkými smlouvy nepodepisuji.
- Ne, peníze neznámým lidem nepůjčuji³⁰⁾.

---

²⁹ Policie ČR. [online]. [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/nebojte-se-rikat-ne.aspx>

³⁰ O₂, Myslíme na lidi a přírodu. [online]. [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.myslimena.cz/radime-seniorum>

9.4 Stop kriminalitě, rozhlasová kampaň Policie ČR, KŘP hlavního města Prahy

Preventivní aktivity oslovují nejčastěji aktivní seniory, kteří se zapojují do aktivního života a sami vyhledávají informace, jak nebezpečným situacím předcházet. Z poznatků získaných při vyšetřování jednotlivých případů bylo zjištěno, že rozhlasový přijímač je častým společníkem v domácnostech seniorů. S cílem oslovit co nejvíce seniorů a dostat informace mezi neaktivní seniory, policisté hl. m. Prahy navázali spolupráci s ČRo Regina. Výsledkem této spolupráce je rozhlasová kampaň s názvem **STOP KRIMINALITĚ** spočívající v několikrát denně vysílaných krátkých spotech, které popisují situace, při kterých jsou senioři v ohrožení. Do vysílání je postupně zařazeno celkem osm různých spotů, které jsou inspirované skutečnými případy. Tyto rozhlasové spoty jsou v diplomové práci přílohou na DVD nosiči.

10 PŘÍPADOVÉ STUDIE – KAZUISTIKY

Kazuistiky byly získány z policejní činnosti a jsou skutečnými případy trestné činnosti páchané na seniorech na okrese Chrudim. Jsou autentickými případy z let 2013 a 2014. Měl jsem možnost mluvit se seniory, kteří se stali oběťmi pachatelů trestné činnosti. S těmito kazuistikami seznamuji seniory při pravidelných besedách.

Případ paní V. Š.

Paní V. Š. bylo v den spáchání krádeže 86 let. Paní V. Š. žije s manželem v rodinném domě. Přibližně kolem 10.15 hodin odešel manžel pro oběd. Až později se dozvěděla, že manžela zastavil cizí muž a žena a vyptávali se, kde bydlí. Podařilo se jim přesvědčit manžela, aby s nimi nasedl do vozidla se sdělením, že jdou zapisovat elektřinu. Bylo jim sděleno, že si mají údaje opsat venku, což však odmítali a tvrdili, že potřebují další údaje. Po příjezdu k rodinnému domu je manžel paní V. Š. pustil do domu. Muž a žena začali předstírat, že zapisují nějaké údaje. Manžel paní V. Š. seděl v chodbě na židli. Beze slova muž a žena přešli do obývacího pokoje, kde v tu chvíli právě byla paní V. Š. Neznámý muž začal vysvětlovat, že přinesl doplatek za elektřinu ve výši 1.000 Kč, ale protože mají bankovku v hodnotě 5.000 Kč, tak potřebují rozměnit. Paní V. Š. byla ze všeho velmi překvapená, přešla k prádelníku a z něho vyndala peněženku, ze které vyndala 4.000 Kč. Neznámý muž ji předal 5.000 Kč a mělo být vše vyřešeno. Paní V. Š. si peníze vzala a uložila je do peněženky, kterou nechala ležet na stole. V tu chvíli neznámá žena začala mluvit o nutnosti podpisu nějakých listin. Dále požádala o to, aby přešli do kuchyně, kde je více světla. Přešli tedy do kuchyně a v obývacím pokoji zůstal neznámý muž sám. V kuchyni se žena posadila ke stolu, předala tužku a papír a ukázala, kde se má paní V. Š. podepsat. Neustále neznámá žena něco sdělovala a snažila se zaujmout pozornost. Po podpisu si žena papíry vzala, jednu kopii nechala na stole. V tento okamžik na ni neznámý muž zavolal, že musí jít. Poměrně rychle odcházeli. Po jejich odchodu si paní V. Š. všimla, že na stole vedle peněženky není bankovka v hodnotě 5.000 Kč a proto se podívala do peněženky. Její zjištění bylo hrozné. Chybělo v ní celkově 20.000 Kč. Snažila se hned vyjít ven, ale vzhledem k věku jí to chvíli trvalo. Když vyšla před dům, tak viděla, jak nasedají do vozidla a odjíždějí. Po jejím návratu sdělila manželovi, že byli okradeni.

Manžel seděl po celou dobu v chodbě na židli. Manžel jí sdělil, že když oba odcházeli, tak muž měl v ruce peníze, ale protože se špatně pohybuje, nijak nereagoval.

Případ paní M. V.

Paní M. V. bylo v době podvodného vylákání peněz 85 let. Na její telefonní linku zavolal mužský hlas a představil se jako její vnuk Karel. I podle hlasu se domnívala, že je to její vnuk. Poprosil ji, zda by mu mohla půjčit peníze. Na to se paní M. V. zeptala, kolik by potřeboval. Bylo jí odpovězeno, že potřebuje peníze na koupi nového automobilu a že nechce žádat o peníze svého otce. Sdělila mu, že ji má za chvíli zavolat znova. Poté, co ukončila hovor, šla se podívat do ložnice, kolik má doma peněz. Peníze přepočítala, bylo tam 40.000 Kč. Za chvíli zavolal „vnuk“ znova. Dotázal se, kolik mu může půjčit. Bylo mu sděleno, že má doma 40.000 Kč. „Vnuk“ jí sdělil, že nemůže odejít ze svého zaměstnání a proto pošle pro peníze kamaráda. Když ukončili hovor, odešla paní M. V. ven na ulici, kde spatřila neznámého muže. Když jí uviděl, tak jí šel naproti. Setkali se uprostřed dvorku a paní M. V. mu peníze předala v obálce. Ještě se zeptala, zda si peníze nepřepočítá, ale on bez jediného slova odešel. Až odpoledne zjistila, že byla podvedena, neboť ji navštívil její pravý vnuk.

Případ paní J. H.

Paní J. H. bylo v době krádeže finanční hotovosti 85 let. Paní J. H. seděla venku na židli před svým domem, když k ní přišly tři ženy romského původu. Jedna z nich požádala o vodu do chladiče vozidla. Paní J. H. jim sdělila, že vodu přinese a že mají počkat před domem. Než se však stačila vrátit, tak v chodbě domu byly právě tři ženy. Druhá z žen ji požádala, zda nemůže jít na WC, neboť má zdravotní potíže. Poté, co přinesla vodu do chladiče, tak se na ni první žena obořila, že nechtěla studenou, ale teplou vodu. Paní J. H. si hned uvědomila, že do chladiče patří voda studená (v minulosti měli autodílnu) a žádala je, aby ihned odešly. Mezitím si všimla, že žena, která žádala o WC, tam není. Podařilo se jí zbylé dvě ženy vyprovodit z chodby domu. Po jejím návratu potkala třetí ženu v obývacím pokoji, která se omlouvala za potíže a dále jí sdělila, že zabloudila a nemohla najít východ z domu. Paní J. H. tedy vyprovodila i třetí ženu. Ještě viděla, že nasedají a odjíždějí osobním automobilem, který byl zaparkován nedaleko jejího domu. Po jejich odjezdu se odešla paní J. H.

podívat do obývacího pokoje, kde zjistila, že ji ženy okradly o 50.000 Kč, které měla složené v papírové obálce ve skříni s prádlem.

Případ paní K. S.

Paní K. S. bylo v době krádeže 89 let. Paní K. S. navštívil neznámý muž, který se představil jako elektromontér s tím, že jde zkontrolovat rozvaděč a elektroměr. Pustila ho tedy do domu. Nechala vchodové dveře odemčené. Elektroměr je umístěn v chodbě domu. Muž provedl kontrolu elektroměru, vešel do kuchyně, kde něco zapisoval do sešitu. A právě v této době, kdy byla v kuchyni, objevil se další muž, který vešel přímo do koupelny. Paní K. S., když si ho všimla, tak šla za ním a dotazovala se, proč je v jejím domě. Neznámý muž odvětil, že kontroluje funkčnost zásuvek, vypínačů a že je tam se svým kolegou, který odečítá elektroměr. Paní K. S. se s tímto spokojila a pomalu se vracela do kuchyně, kde měl být muž provádějící kontrolu rozvaděče a elektroměru. Nikdo tam však nebyl. Vešla proto ihned do ložnice (měla tam peníze), kde tohoto muže přistihla, jak prohledává šatní skříň. Jakmile ji spatřil, hned všeho nechal a bez jediného slova se vrátil do kuchyně. Paní K. S. šla za ním. Bála se je nechat bez dozoru, tak skříň hned nekontrolovala a navíc byla velmi rozrušená. Měla i strach z možného napadení. Muž se posadil na židli a říkal, že mu je nevolno, že musí ven z domu. Po tomto sdělení oba neznámí muži odešli. Když se paní K. S. vrátila po jejich odchodu do ložnice, zjistila, že byla okradena. Ve skříni chyběla peněženka s finanční hotovostí ve výši 25.000 Kč. Snažila se vyjít ven a volat o pomoc, leč marně. Byli pryč.

Případ pana J. H.

Panu J. H. bylo v době krádeže 73 let. Pan J. H. na dvoře štípal dříví a jeho manželka odjela do nedaleké vesnice na nákup. Vstupní branka na dvorek u domu byla sice zamčena, ale klíč byl z vnitřní strany branky, což nebránilo jejímu odemčení. Vstupní dveře do domu zůstaly odemčené, protože si pan J. H. myslel, že má vše pod kontrolou, když je od nich 5 metrů. V momentě, když byl ke dveřím zády, tak měl pocit, jako když někdo přišel. Otočil se, ale nikoho neviděl. I přesto se domníval, že někdo zavíral vstupní dveře. Zanechal práce a šel se podívat do domu. Když se blížil k obývacímu pokoji, tak slyšel nějaký šramot. Zavolal z chodby, zda je někdo v domě,

ale nikdo se neozval. Vstoupil tedy do obývacího pokoje, kde za otevřenými dveřmi stál neznámý muž. Zeptal se ho, co v domě dělá. Odvětil mu, že hledá majitele domu. Během hovoru se přesunuli na chodbu, kde mu muž tvrdil, že panu J. H. přejeli slepici a že se chce vyrovnat. V tuto dobu vstoupili do domu další dva muži, kteří se střídavě zapojili do hovoru. Někdy mluvili všichni a tím byla situace nepřehledná. Pan J. H. dal důrazně najevo, že nestojí o žádnou náhradu za slepici a žádal muže, aby odešli pryč. Přitom se je snažil fyzicky vytlačit z domu, což se mu nakonec podařilo. Když byli na dvorku, tak muži využili toho, že jich je víc a opětovně proklouzli dveřmi do obytné části domu. Na chodbě začali opět mluvit o přejeté slepici a náhradě škody. Potom jeden z nich využil toho, že pan J. H. byl zaměstnaný druhými a vešel přes kuchyň do obývacího pokoje, kde jej pan J. H. objevil. V té době stál muž u otevřené skříně, kterou mají běžně uzavřenou, a prohledával věci. Snažil se jej vystrčit z pokoje, přičemž se mezi ně postavil další přítomný muž, který svým tělem bránil tomu, aby se pan J. H. dostal k muži, kterého přistihl prohledávat skříně. Kde byl v té době třetí muž, nevěděl. Pan J. H. věděl, že sám nic nezmůže a tak jim sdělil, že jde volat polici. Došel do kuchyně, kde viděl, že jsou na zemi vyházené věci a prohledané komoda. Během toho, co byl pan J. H. v kuchyni, zůstal první muž v ložnici a prohledával věci. Za nějaký čas se objevil v kuchyni a opětovně co ptal, co chce za přejetou slepici. Pan J. H. sdělil, že žádné peníze a že mají vypadnout z domu. Na to všichni tři odešli z domu pryč. Pan J. H. se vrátil po jejich odchodu zpět do domu, kde zjistil, že v kuchyni zmizely z peněženky peníze, které tam dala manželka. Byl to její důchod. Později se od manželky dozvěděl, že v peněžence bylo 8.000 Kč.

11 PRAKTICKÁ ČÁST

11.1 Vymezení výzkumného souboru a výběr vzorku

Šetření je zaměřeno na seniory ve věku 65 – 80 let na okrese Chrudim. Za způsob výběru jednotek šetření je volen jeden z typů nenáhodných výběrů – účelový výběr. Konkrétně je výběrový vzorek tvořen seniory přítomnými na besedách pořádaných Policií ČR v rámci prevence kriminality v jednotlivých níže vyjmenovaných organizacích, jak z řad klientů pobytových zařízení sociálních služeb, tak i z domácího prostředí:

- Dům seniorů Drachtinka Hlinsko;
- Dům s pečovatelskou službou Slatiňany;
- Klub seniorů Proseč;
- Dům s pečovatelskou službou Chrast.

Obrázek 1: Fotografie z besedy se seniory

Zdroj: autor práce, 2015

11.2 Charakteristika zařízení

Níže uvedená zařízení byla vybrána dle kritérií uvedených v kapitole 11.1 Vymezení výzkumného souboru a výběr vzorku. Jedná se o zařízení, kde jsou uživateli osoby seniorského věku. Spolupráce se všemi zařízeními byla na velmi dobré úrovni. Všichni zúčastnění projevili velký zájem o spolupráci.

11.2.1 Dům pro seniory Drachtinka

Domov seniorů Drachtinka v Hlinsku je celodenním pobytovým zařízením sociálních služeb nabízejícím ubytování, stravování, ošetrovatelskou, sociální a zdravotní péči. Domov pro seniory se nachází nedaleko autobusového a vlakového nádraží v blízkosti centra města. Kapacita zařízení je 87 míst v jednolůžkových a dvojlůžkových pokojích s balkonem, vlastním sociálním zařízením a nábytkem. Uživatelé mají možnost si pokoj dovybavit vlastními věcmi. Uživateli domova jsou lidé důchodového věku převážně z Hlinecka, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, onemocnění nebo zdravotního postižení a potřebují částečnou nebo úplnou podporu při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu. Cílem domova je podpořit soběstačnost uživatele služby, chránit jeho soukromí, respektovat potřeby klienta, podporovat kontakt s přirozeným prostředím a jeho spokojenost s nabízenými službami. Zřizovatelem je město Hlinsko³¹⁾.

11.2.2 Dům s pečovatelskou službou Slatiňany

Dům s pečovatelskou službou Slatiňany poskytuje svým klientům služby, které vedou k podpoře samostatného života v domácím prostředí. Tím chce umožnit lidem přes nepříznivou zdravotní či sociální situaci setrávat co nejdéle v jejich domovech, zachovat vazby na své přirozené prostředí, rodinu, přátele a blízké a využívat vlastní možnosti, schopnosti a dovednosti, případně místní instituce, které poskytují služby veřejnosti. Kapacita zařízení je 16 jednolůžkových bytových jednotek. Zřizovatelem je Město Slatiňany³²⁾.

---

³¹ Domov seniorů Drachtinka. [online]. [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.drachtinka.cz>

³² Město Slatiňany. [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.slatinany.cz/dps.php>

11.2.3 Klub seniorů Proseč

Klub seniorů je volné, otevřené, nepolitické a ani jinak neorientované společenství seniorů, kteří mají chuť se setkávat s ostatními vrstevníky a trávit s nimi část svého volného času, podílet se na klubových aktivitách nebo si jen tak přátelsky popovídat. O záměru založit v Proseči Klub seniorů se radila skupinka nadšenců od roku 2011 a již po dvou přípravných schůzkách byla tomuto nápadu dána konkrétní podoba. První setkání seniorů se konalo 17. února 2011. Činnost klubu seniorů připravuje několikačlenný organizační tým vedený Věrou Stoklasovou, která byla v časech mé povinné školní docházky vynikající učitelkou na základní škole (výuka ruského jazyka a tělesné výchovy) v Proseči. Dodnes na ni s úctou vzpomínám a každé setkání s ní je velmi příjemné a nezapomenutelné. Průměrný počet účastníků na akcích klubu postupně narůstá a pohybuje se kolem 30 až 40 seniorů na jedno setkání. Významným pomocníkem při činnosti klubu je město Proseč³³⁾.

11.2.4 Dům s pečovatelskou službou Chrast

Dům s pečovatelskou službou zajišťuje celoročně pečovatelskou službu seniorům, zdravotně a tělesně postiženým občanům, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického nebo zdravotního postižení.

Rozsah poskytované služby:

- donáška a dovážka obědů, nákupy,
- úklid domácnosti, praní prádla, žehlení, mytí oken,
- doprovod k lékaři,
- pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- pomoc při osobní hygieně a podávání stravy,
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- základní sociální poradenství.

Pečovatelská služba pomáhá uživatelům žít plnohodnotný život s určitou formou dopomoci a podpory soběstačnosti při každodenním zvládání péči o svoji osobu nebo

---

³³ Město Proseč. [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.mestoprosec.cz/mesto/klub-senioru>

pomoci se zajišťováním chodu a údržby domácnosti. Pečovatelská služba je poskytována občanům trvale žijícím na území Města Chrast, v místních částech Podlažice, Chacholice, Skála. Zřizovatelem zařízení je Město Chrast. Kapacita zařízení je 27 bytů pro 32 klientů, 5 bytů je dvoulůžkových³⁴).

11.3 Design výzkumu, metody

Jako metodu realizace šetření jsem zvolil rozhovor jako jednu z metod kvalitativního i kvantitativního výzkumu za použití techniky strukturovaného rozhovoru. Vzhledem k tomu, že v průběhu rozhovoru jsou uplatněny otázky uzavřené, otevřené i polootevřené, má tato technika sběru dat charakter kvantitativního i kvalitativního zjišťování.

11.3.1 Formulace cíle práce, výzkumné otázky, hypotézy

Za hlavní cíl šetření jsem si určil zmapovat problematiku seniorů jako (potencionálních) obětí trestné činnosti a na základě zjištěných dat nastínit možnosti další práce v oblasti prevence trestné činnosti páchané na seniorech. Zároveň jsem si stanovil dílčí cíle šetření a hypotézy.

Cíle šetření:

- 1) Šetřením zjistit, jaké jsou osobní či zprostředkované (ze svého blízkého okolí) zkušenosti seniorů s protiprávním jednáním páchaným na jejich věkové skupině.
- 2) Šetřením zjistit, jak jsou senioři informováni a poučeni o trestné činnosti páchané na jejich věkové skupině a o možnostech a způsobech preventivních opatření, případně následném postupu a dalších možnostech.
- 3) Šetřením zjistit, nakolik se senioři cítí být ohroženi protiprávním jednáním.
- 4) Šetřením zjistit, jaký je vztah mezi teoretickým povědomím o preventivních opatřeních a případném následném postupu a reálným chováním seniorů v souvislosti s protiprávním jednáním na jejich věkové skupině.

---

³⁴ Město Chrast. [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.mestochrast.cz/pecovatelska-sluzba/d-1499/p1=1522>

Hypotézy:

- 1) Senioři mají spíše zprostředkovanou (ze svého blízkého okolí) zkušenost s protiprávním jednáním na jejich věkové skupině než takovou zkušenost osobní.
- 2) Mezi kvantitou a kvalitou informací o podobách protiprávního jednání na seniorech a o možnostech a způsobech preventivních opatření, a informovaností seniorů k této oblasti je pozitivní vztah.
- 3) Mezi souhrnem informací seniorů o protiprávním jednání na jejich věkové skupině a vlastní či zprostředkovanou zkušeností s takovým činem na jedné straně a pocitem jejich ohrožení trestným činem na druhé straně je pozitivní vztah.
- 4) Přestože senioři mají značné teoretické povědomí o možnostech a způsobech prevence, taková opatření neuplatňují při předcházení nebo zamezení páčání protiprávního jednání na jejich osobě.

12 VÝSLEDKY PRŮZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

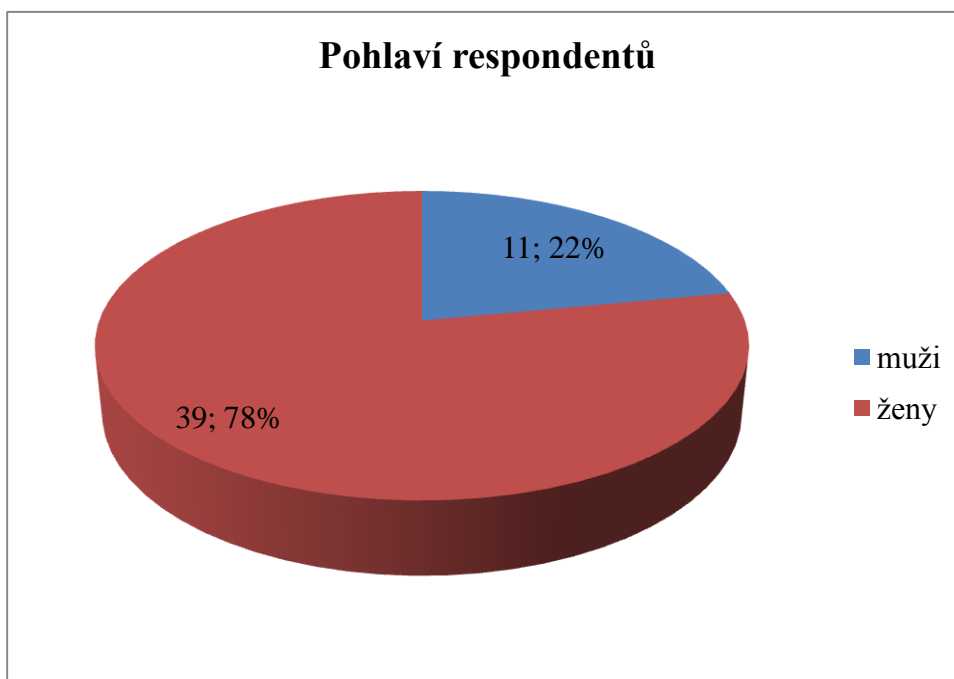
Dvanáctá kapitola prezentuje výsledky průzkumu šetření prováděného pomocí rozhovoru. Výsledky jsou řazeny podle pořadí položek rozhovorového schématu.

Cílem rozhovorového šetření bylo získat od seniorů informace, poznatky o kriminalitě páchané na seniorech na okrese Chrudim, Pardubický kraj, znalostech a uplatňování preventivních opatření v této oblasti. Rozhovorové schéma bylo rozděleno na oblast podle cílů šetření a stanovených hypotéz.

12.1 Charakteristika zkoumaného souboru

Otázka č. 1. Pohlaví respondentů

Graf 1: Pohlaví respondentů

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Z grafu je zřejmé, že převážnou část respondentů tvoří ženy.

Otázka č. 2. Věk respondentů

Tabulka 3: Věk respondentů

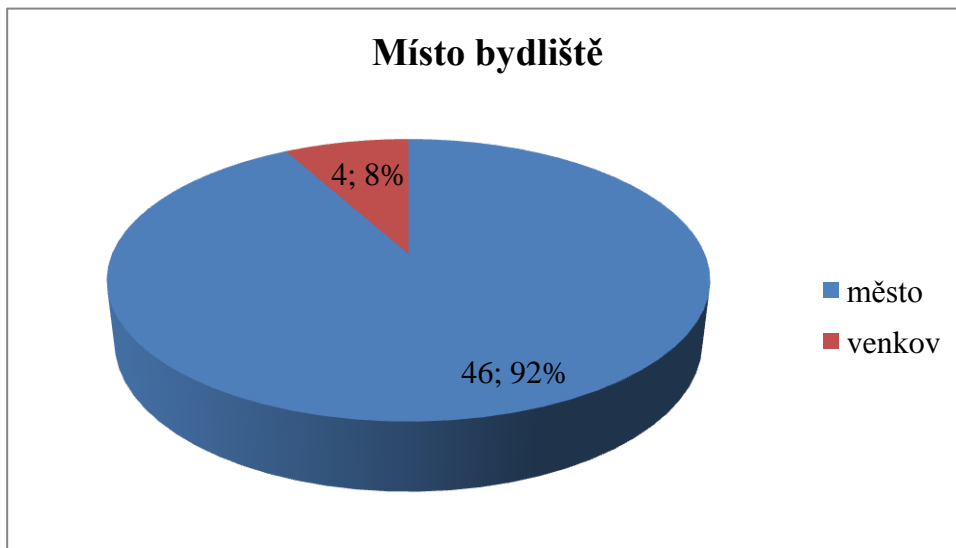
Věk	Ženy	Muži
62	1	
63		1
64	1	
65	1	
66	4	1
67	2	
68	3	1
69	2	
70	2	
71	2	
72	1	
73	1	
75	3	
77	2	1
78	1	
80	1	2
81	1	1
82		1
85	6	1
86	1	
87	1	
89	1	
90	2	
92		1
93		1
Celkem	39	11

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Věkové rozmezí bylo u žen 62 až 90 let, u mužů od 63 až 93 let. Nejvíce bylo osloveno žen ve věku 85 let a mužů ve věku 80 let.

Otázka č. 3. Uved'te místo bydliště: město / venkov

Graf 2: Místo bydliště

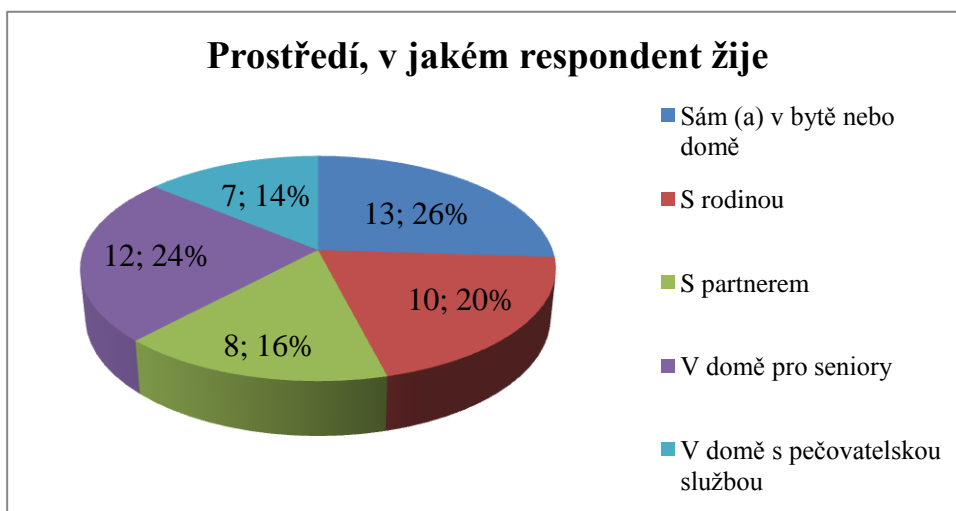

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Z grafu je zřejmé, že převážná část respondentů žije ve městě.

Otázka č. 4. V jakém prostředí respondent žije

Graf 3: Prostor, v jakém respondent žije

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

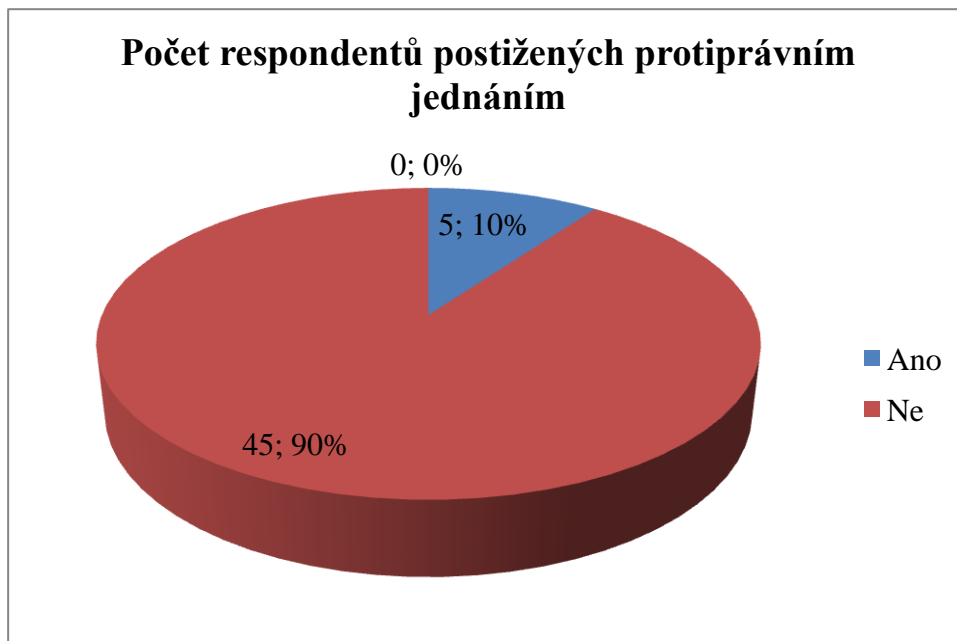
Z grafu je zřejmé, že největší zastoupení na rozhovoru měly cílové skupiny respondentů v počtu 13 (26 %) - **žijící sám v bytě** nebo **domě** a 12 respondentů (24 %) – **žijící v domově pro seniory**. Další skupiny byly v počtu 10 respondentů (20 %) - **žijících s rodinou**, 8 respondentů (16 %) - **žijící s partnerem**. Nejmenší zastoupení bylo - **žijící v domě s pečovatelskou službou** a to 7 respondentů (14 %).

13 PŘEHLED A POPIS ZÍSKANÝCH DAT

13.1 Zkušenost s trestnou činností

Otázka č. 5. Stal (a) jste se někdy obětí protiprávního jednání?

Graf 4: Počet respondentů postižených protiprávním jednáním

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Z grafu je zřejmé, že většina respondentů se nestala obětí protiprávního jednání. U všech pěti postižených seniorů se jednalo o majetkovou trestnou činnost. V jednom případě bylo seniorce odcizeno motorové vozidlo z garáže domu, nikdy se nenašlo, stejně jako pachatel a dokonce měla problémy s pojištěním odpovědnosti provozu motorového vozidla při jeho snaze o zrušení. Dalšímu muži odcizil pachatel jízdní kolo zn. Favorit od prodejny Penny. Jinému neznámí pachatelé vykradli byt a odcizili finanční hotovost ve výši téměř 100.000 Kč. Jedné z žen se vnutil dealer telefonních operátorů do bytu a uzavřel s ní tři smlouvy na poskytování telekomunikačních služeb. Další muž na základě inzerátu v novinách objednal elektrické nářadí, které nikdy neobdržel, přestože zaplatil zálohu.

Otázka č. 6. Víte o někom ve Vašem (důchodovém) věku z Vašeho okolí, kdo byl postižen nějakým protiprávním jednáním?

Graf 5: Povědomost o počtu postižených protiprávním jednáním z okolí respondentů

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

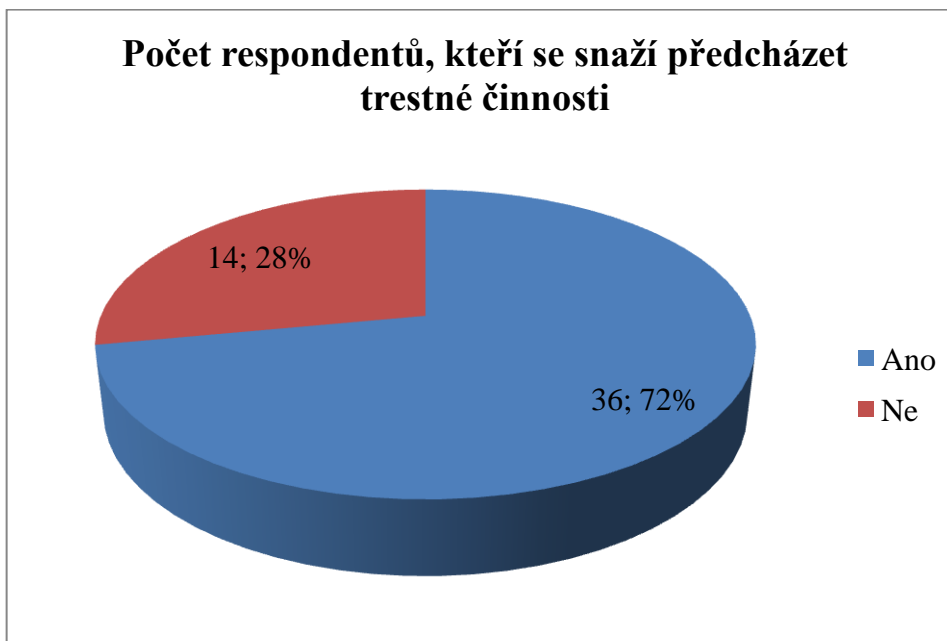
Z grafu plyne, že dva oslovení respondenti vědí o případech, kdy se stal obětí protiprávního jednání někdo z jejich okolí. Jedna z žen hovořila o své sousedce, která uzavřela na naléhání dealera smlouvy na poskytování telekomunikačních služeb (dalším dotazováním bylo zjištěno, že se jedná o ženu, která to samé uváděla sama o sobě, jak je uvedeno výše). Další hovořila o vzdálenější příbuzné, které rodina brala celý důchod, nadávali jí a ponižovali.

13.2 Uplatňování preventivních opatření

Otázka č. 7. Snažíte se předcházet tomu, abyste se stali obětí trestné činnosti nějakým vlastním opatřením?

Graf 6: Počet respondentů, kteří se snaží předcházet trestné činnosti

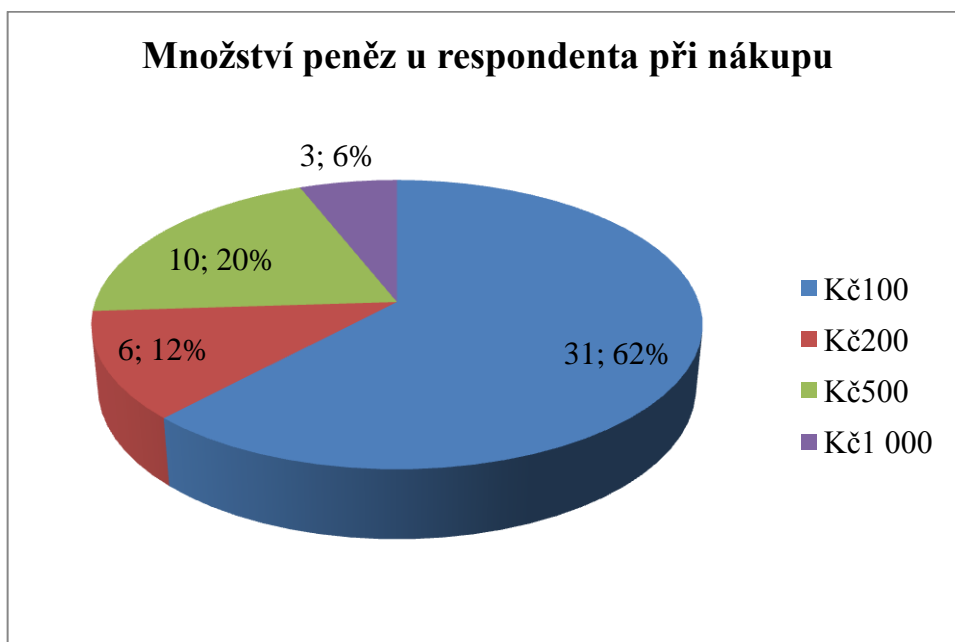

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Při prvotním dotazu uvedlo 14 respondentů, že se nesnaží nějakým opatřením předcházet trestné činnosti na jejich osobě. Dalším dotazováním bylo však i u těchto 14 osob zjištěno, že i oni určitá z mnou vyčleněných opatření dodržují. Většina seniorů odpověděla, že používá na dveřích řetízky, kukátko a nepouští cizí osoby do domu nebo bytu. Jeden osmdesátiletý senior uvedl: „*Každé ráno půl hodiny cvičím*“. Další šestašedesátiletá seniorka uvedla: „*Mám berle za dveřmi, klacek a slzák*“.

Otázka č. 8. Jakou finanční hotovost míváte u sebe při běžném nakupování?

Graf 7: Množství peněz u respondenta při nákupu

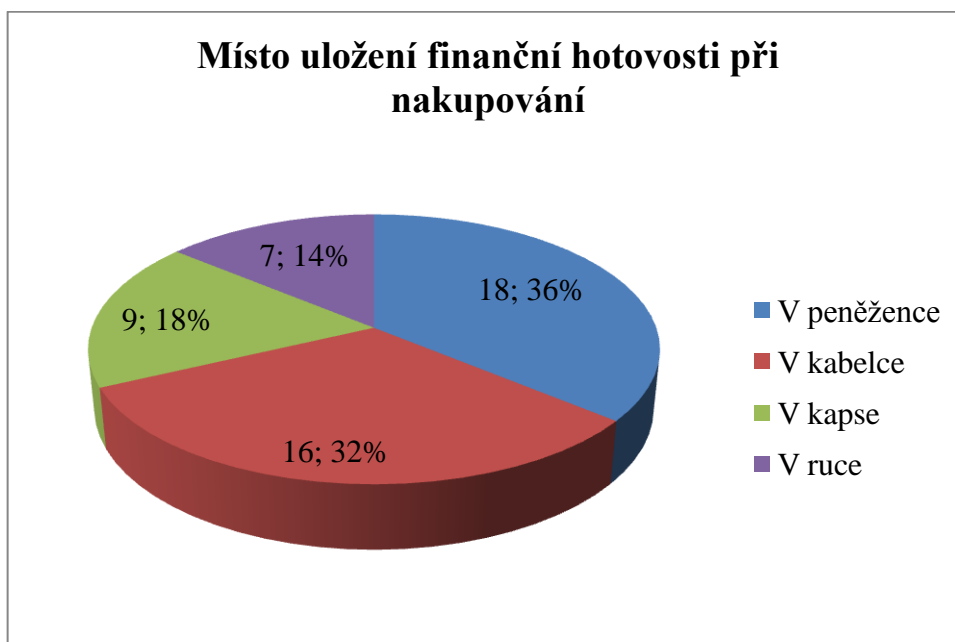

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Z grafu možná překvapivě vyplývá, že nejčastěji u sebe při běžném nakupování senioři mají pouze bankovku nominální hodnoty 100 Kč, kdy tak odpovědělo 31 (62 %) respondentů. Zanedbatelná část má u sebe při nákupu bankovku 1.000 Kč, větší hotovost u sebe senioři, kteří byli tázáni, nenesí. I tato skutečnost se může jevit jako jedno z preventivních opatření proti trestné činnosti páchané na seniorech.

Otázka č. 9. Kde máte uloženou finanční hotovost při nakupování?

Graf 8: Místo uložení finanční hotovosti při nakupování

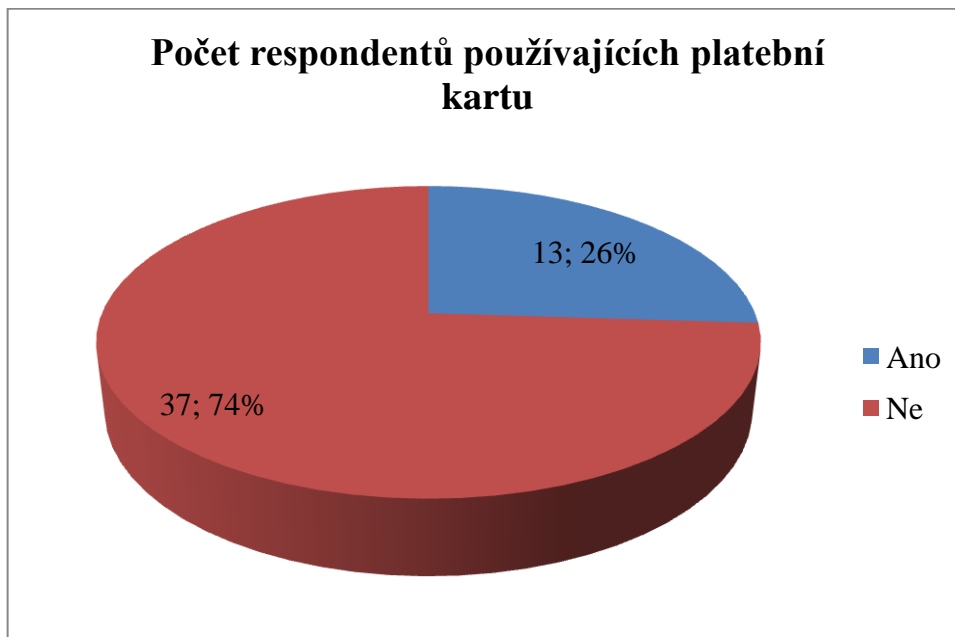

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Většina seniorů nosí peníze v peněžence nebo kabelce, jak ukazuje graf. Téměř pětina (samí muži, nosí peníze jen tak v kapse). Za zmínku stojí 14 % seniorů, kteří v průběhu nakupování mají peníze v ruce. K tomu uváděli, že tak činí proto, že mají pocit, že takto své peníze ochrání.

Otázka č. 10. Používáte platební kartu?

Graf 9: Počet respondentů používajících platební kartu

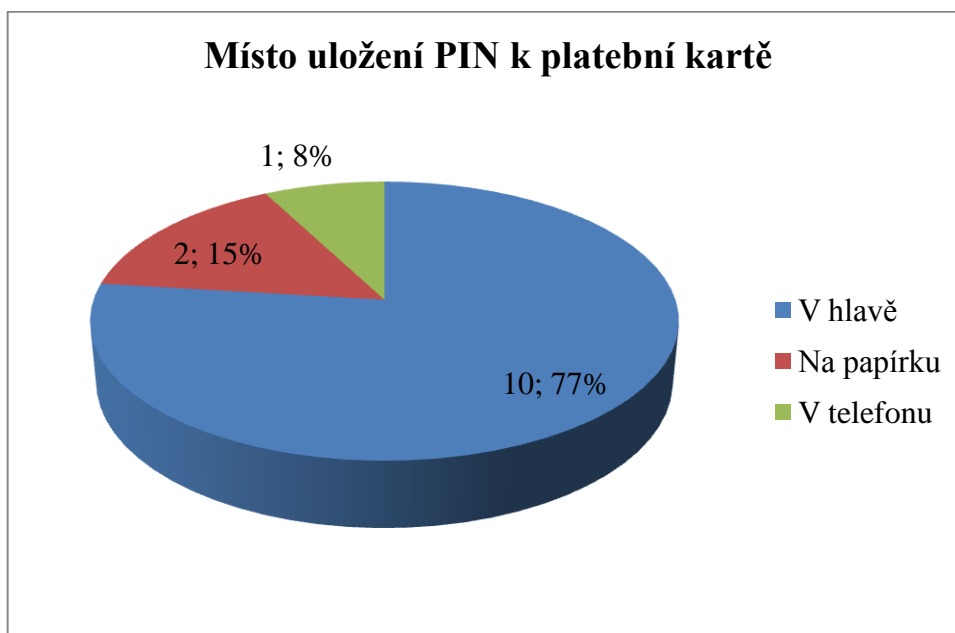

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Z grafu vyplývá, že platební kartu používá pouze čtvrtina respondentů. Jako nejčastěji uváděný důvod byl ten, že nemají důvěru k platebním kartám a účtům vůbec. Přestože se jedná o starší osoby, takto nízký počet mne v dnešní době překvapil. Dalším dotazováním jsem zjistil, že starší lidé mají obavu z úhrady svých závazku prostřednictvím svého účtu bezhotovostním stykem, spoléhají raději stále na složenky, proto si ani účty nezakládají.

Otázka 11: Kde máte uložený PIN k platební kartě?

Graf 10: Místo uložení PIN k platební kartě

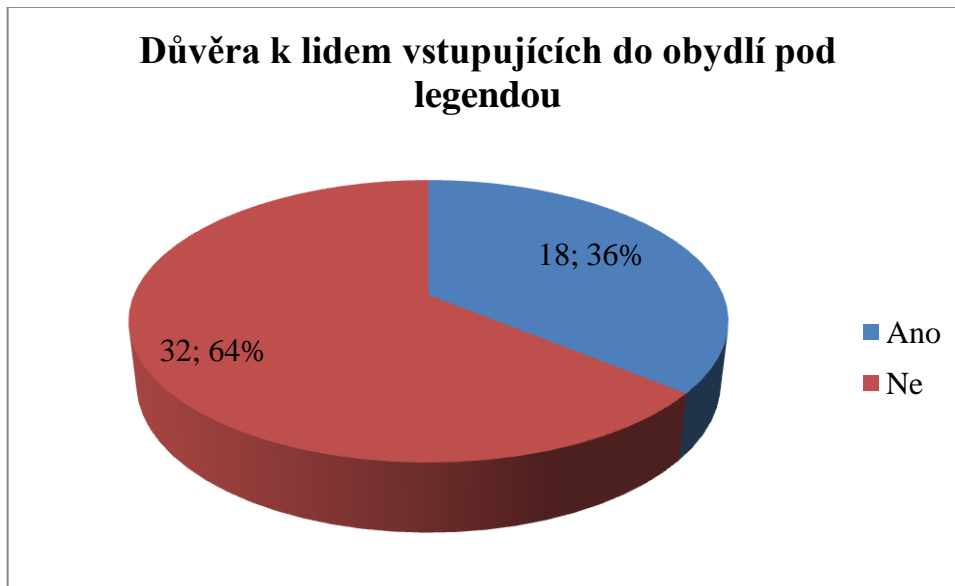

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Poměrně příjemným překvapením pro mne bylo, že více tři čtvrtiny držitelů platebních karet nemá nikde poznamenaný PIN kód, ale prostě si jej pamatuje.

Otázka č. 12. Pustíte do bytu nebo domu člověka, který se představí jako zástupce společnosti přes elektřinu, vodu, z úřadu apod.?

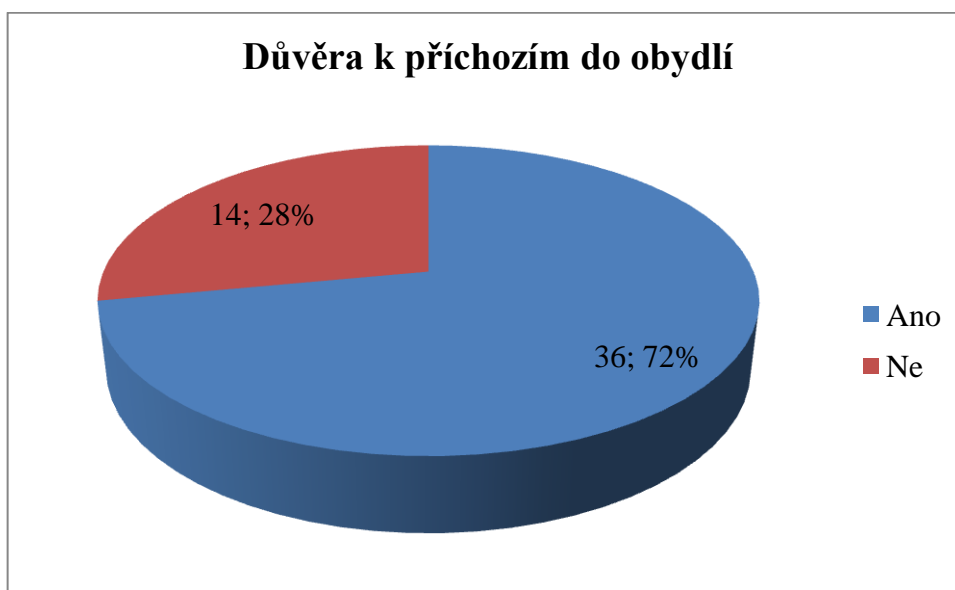
Graf 11: Důvěra k lidem vstupujících do obydlí pod legendou

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Otázka č. 13. Přesvědčíte se vždy, kdo je za dveřmi, než je otevřete?

Graf 12: Důvěra k příchozím do obydlí

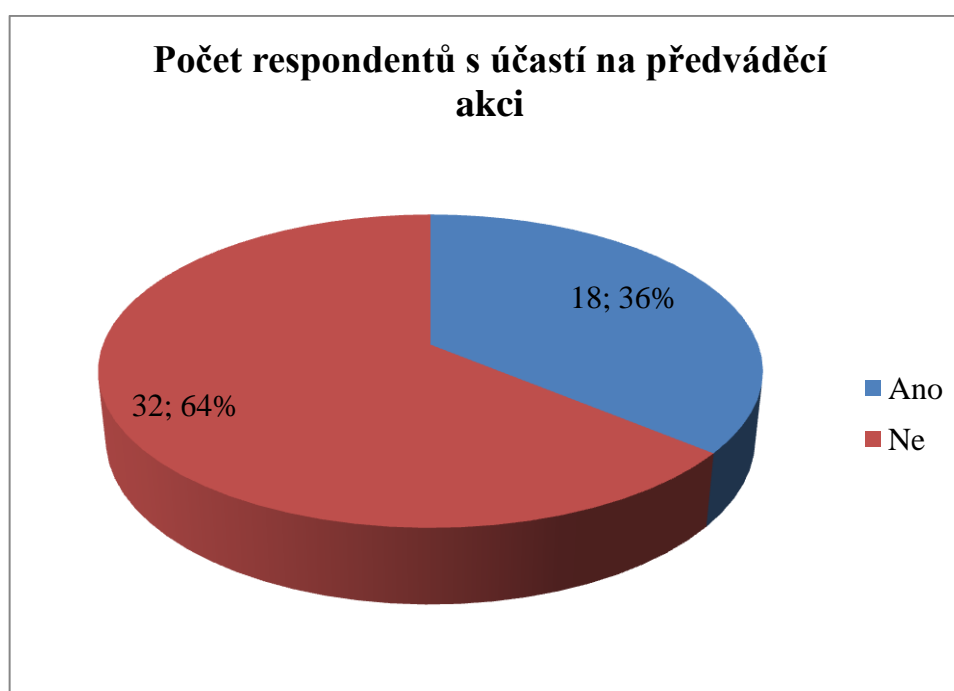

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Oproti pozitivnímu zjištění v případě PIN platební karty, bylo naopak znepokojující zjištění, že více než třetina seniorů si do bytu nebo domu pustí bez dalšího ověřování kohokoliv, kdo se představí jako zástupce společnosti přes energie nebo nějakého úřadu a vystavují se tak nebezpečí, že se stanou obětí trestné činnosti. Toto zjištění poukazuje na to, že starší lidé bývají důvěřiví. Před otevřením dveří se více než čtvrtina ani nepřesvědčí, kdo za nimi stojí. K mým dotazům, proč se nepřesvědčí, uváděli, že nemají kukátko a jít se nejdříve přesvědčit z okna je pro ně fyzicky namáhavé.

Otázka č. 14. Byl (a) jste někdy na nějaké předváděcí akci, kde jste výhodně nakoupili nějaký výrobek?

Graf 13: Počet respondentů s účastí na předváděcí akci

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

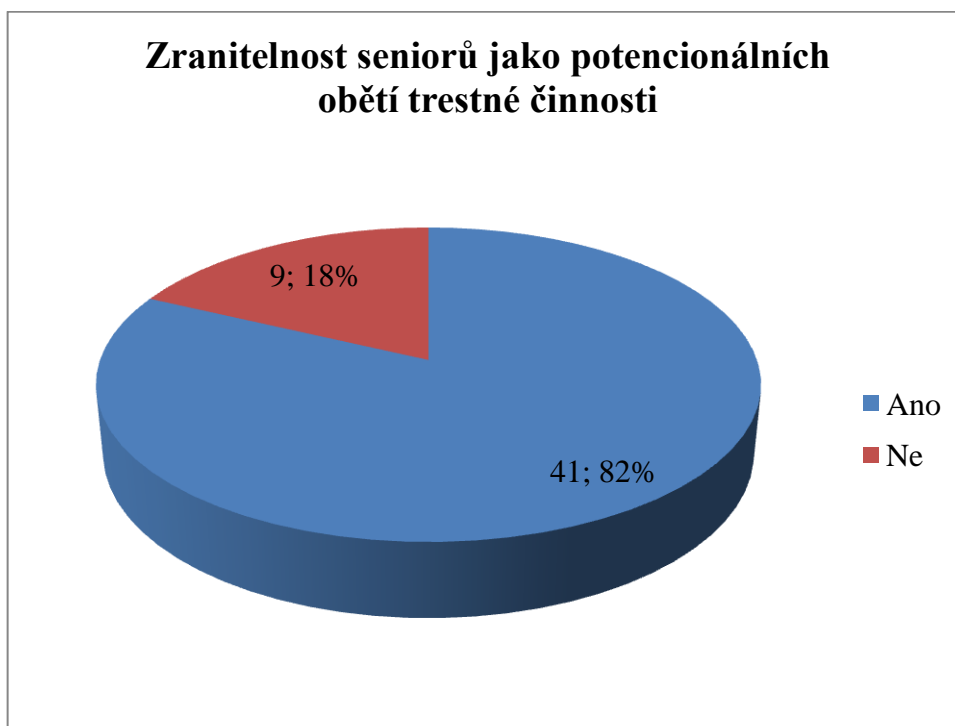
Z grafu vyplývá, že více než třetina dotázaných se na nějaké předváděcí akci nechala přimět k zakoupení nabízeného zboží. Podle jejich dalšího sdělení se jednalo o deky, hrnce, kosmetiku a elektrické nářadí. Vždy tak učinili na nějakém výletě. Jako příklad mohu uvést zkušenost sedmdesátileté paní: „*Koupila jsem deku, za kolik*

neřeknu. Když jsem ji chtěla vrátit, tak se mi vysmáli. Ani syn nedokázal deku vrátit.“
Paní se viditelně styděla za to, že takto naletěla „šmejdům“. Další senior si vzal přes HOME CREDIT na takové zboží spotřební úvěr ve výši 35.000 Kč. Vesměs všichni kupující později nákupů litovali, zejména proto, že zjistili, že zboží bylo předražené a v nízké kvalitě.

13.3 Vnímání a informovanost seniorů o trestné činnosti páchané na jejich věkové skupině, možnostech a způsobech prevence

Otázka č. 15. Domníváte se, že starší člověk je jako možná oběť trestné činnosti zranitelnější než ti mladší?

Graf 14: Zranitelnost seniorů jako potenciálních obětí trestné činnosti

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Většina respondentů vyslovila, že senioři jsou častějšími oběťmi trestné činnosti než mladší generace. Toto své mínění zdůvodňovali důvěřivostí, ochotou pomoci, nedostatkem fyzických sil a horší pohyblivostí a zdravotním stavem vůbec (horší sluch).

Otázka č. 16. Odkud máte informace o podobách protiprávního jednání páchaného na seniorech a o možnostech a způsobech preventivních opatření, případně následném postupu a dalších možnostech?

Tabulka 4: Povědomí respondentů o podobách protiprávního jednání a zdrojích prevence

	Absolutní četnost
Televize	50
Noviny	38
Rádio	2
Internet	0
Rodina	24
Policie	35
Úřady	0
Jiné	6

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Největším zdrojem informací je podle očekávání televize. Každý senior alespoň v televizi viděl a slyšel o tom, že se staří lidé stávají oběťmi trestné činnosti a jakým způsobem tomu mají předcházet či jak postupovat dál. Dalším významným zdrojem těchto informací jsou noviny a Policie ČR. Velmi mě potěšilo, že právě Policie ČR je tak významným zdrojem, neboť se preventivní činnosti v této oblasti několik let intenzivně věnují. Z dalších výsledků prezentovaných v tabulce zaujme zejména skutečnost, že žádné informace tohoto charakteru nemají staří lidé z internetu ani od úřadu. Toto zjištění by mohlo být východiskem pro další opatření k zvýšení počítačové gramotnosti seniorů a pro další aktivity státních a samosprávních institucí.

Otázka č. 17. Znáte nějaké konkrétní preventivní programy / projekty, zabývající se prevencí kriminality, odkud je znáte, byl (a) jste v poslední době přítomen nějaké preventivní akce?

Graf 15: Počet respondentů znajících preventivní programy nebo projekty

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Při dotazu na konkrétní program nebo projekt prevence kriminality mi pouze devět seniorů uvedlo, že takové znají. Když jsem se dotazoval, jaký, uváděli: „S Vámi“. Při dalším rozhovoru jsem zjistil, že si mne pamatují z předchozích setkání. Pamatují si i obsah mého sdělení, název si nepamatují. O jiném projektu nevěděli.

Otázka č. 18. Co z různých zdrojů víte o opatřeních, která snižují riziko, že se můžete stát obětí trestného činu? Jaká to jsou?

- 18.1 Víte, jaká opatření ohledně financí máte používat při nakupování?**
- 18.2 Víte, jaká opatření máte používat ohledně PIN kódu u platební karty?**
- 18.3 Víte, jak se máte zachovat, když se Vám u Vás doma někdo představí jako zástupce společnosti přes elektřinu, vodu, z úřadu a podobně?**
- 18.4 Víte, jak se zachovat, než někomu otevřete dveře od bytu?**
- 18.5 Znáte telefonní číslo na policii?**

Otázkou č. 18 jsem chtěl zjistit, jaké jsou znalosti seniorů o opatřeních, která snižují možnost, že se stanou obětí trestného činu. Sami od sebe uváděli, že musí být opatrní, nedůvěřovat každému, zamykat, mít pod dohledem osobní věci, ale i přes tyto znalosti je ve větší míře nedodržují a jsou i lehkomyšní.

Tabulka 5: Konkrétní znalost preventivních opatření

18.1 Opatření při nakupování	Absolutní četnost	Procentuelní četnost
Peníze na více místech	35	70 %
Hlídat peněženku	43	86 %
Nepokládat kabelku do vozíku	28	56 %
Obezřetnost vůči okolí	21	42 %
18.2 PIN	Absolutní četnost	Procentuelní četnost
Pamatovat si z hlavy	23	46 %
Neznačit nikde na papír	36	72 %
Nikomu nesdělovat	25	50 %
18.3. Návštěva	Absolutní četnost	Procentuelní četnost
Neotevřu a odkážu je na své děti	41	82 %
Ověření totožnosti - průkazem	33	66 %
18.4 Než otevřete dveře	Absolutní četnost	Procentuelní četnost
Kukátko	30	60 %
Okno	38	76 %
Řetízek	18	36 %
18.5 Telefonní číslo na PČR (158)	Absolutní četnost	Procentuelní četnost
	50	100 %

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

Tato otázka byla pro mě ověřením znalostí seniorů ve vztahu k preventivním opatřením, které by mohli a určitě měli dodržovat. Rozhovorem jsem si ověřil, že znalosti o preventivních opatřeních senioři mají, ale ve většině případů spoléhají na to, že se jim nemůže nic stát, protože se doposud nic nestalo. Takže více či méně podceňují opatření, která jim jsou obecně známa nebo si takové nebezpečí nepřipouští. Jeden pán mi při rozhovoru sdělil: „*Je mi 83 let a nikdy jsem nepřemýšlel o nějaké ostražitosti, opatrnosti, ale po dnešním setkání se nad vším zamyslím*“. Toto sdělení mi bylo zpětnou vazbou a zároveň odměnou za to, že beseda měla svůj smysl.

Otázka č. 19. Víte o tom, že Policie ČR se také zabývá preventivní činností týkající se trestné činnosti na seniorech?

Graf 16: Povědomost respondentů o preventivní činnosti ve vztahu k seniorům

Zdroj: autor práce, 2014 (vlastní šetření)

70 % dotazovaných ví o tom, že Policie ČR provádí preventivní činnost ve vztahu k seniorům. Respondenti se také osobně zúčastnili takové preventivní akce, kterou pořádala Policie ČR.

14 ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na kriminalitu, která je páchaná na seniorech a její prevenci prováděnou v rámci PČR, která je velmi důležitá a potřebná. Každý člověk má právo na slušný život, právo ochrany života, zdraví majetku. Proč by tomu mělo být u seniorů jinak. Někteří pachatelé trestné činnosti si snad myslí, že senioři mají více hmotných statků, než potřebují. Jaká troufalost a drzost. Policie ČR jako represivní nástroj státu má povinnost právo na klidné žití zajistit. Jsem přesvědčen, že justice by měla při řešení trestné činnosti páchané na seniorech více přihlížet při výměře trestu z hlediska přitěžující okolnosti, aby se minimalizovalo opakování takových případů jako je násilí na seniorech, domácí násilí, krádeže, podvody. Právě tato protiprávní jednání jsou těmi nejčastějšími.

První část diplomové práce mapuje teoretická východiska vztahující se k problematice seniorů, trestné činnosti na nich páchané a prevenci. Je složena z devíti kapitol, které na sebe volně navazují. Uvádím zde přehled trestných činů často páchaných na seniorech. Představuji způsoby provedení těchto činů - modus operandi, blíže se věnuji také domácímu násilí, popisuji průběh předváděcích akcí. Právě předváděcí akce jsou velkým lákadlem pro seniory či podomní prodej jsou velkým lákadlem pro seniory. Je až neuvěřitelné, že ačkoliv jsou scénáře pachatelů stejné nebo podobné, tak vždy se senioři nechají chytit na jejich sladká slova o blahobytu a ušetření nemálo finančních prostředků. To nemluvě o výhodnosti nákupu např. nádobí, které představují dle prodejců velký přínos pro zdraví seniorů a dlouhý život. Velkou pozornost této části práce věnuji prevenci trestné činnosti páchané na seniorech. V diplomové práci jsou popsány některé konkrétní projekty Policie ČR.

Praktická část diplomové práce představuje empirické šetření ke zmapování problematiky seniorů jako (potencionálních) obětí trestné činnosti na okrese Chrudim.

Šetření jsem realizoval dotazováním za pomoci strukturovaného rozhovoru, ve kterém jsem uplatnil otázky uzavřené, otevřené i polootevřené. Šetření tak mělo charakter kvantitativního i kvalitativního zjišťování, byl koncipován do oblastí dle cílů šetření a stanovených hypotéz.

Šetření se zúčastnilo 50 seniorů. Z toho 39 žen (78 %) a 11 mužů (22 %). Vysvětlením převahy žen může být, že ženy jsou přístupnější k rozhovorům obecně, raději než muži se svěřují, povídají si.

Věkové rozložení bylo od 62 do 93 let.

Šetřením bylo zjištěno, že 5 (10 %) respondentů má vlastní zkušenost s protiprávním jednáním, 2 (4 %) mají takovou zkušenost zprostředkovanou ze svého okolí. Z uvedeného výsledku je tedy zřejmé, že se první hypotéza nepotvrdila, neboť senioři se s trestnou činností setkali spíše sami na sobě než u obdobně starých lidí ve svém okolí. Jako pozitivní lze hodnotit skutečnost, že pouze 5, resp. 2 respondenti se setkali s takovým jednáním.

Bylo zjištěno, že nejčastějším zdrojem informací o trestné činnosti a možnostech prevence pro seniory je televize, druhým nejčastějším zdrojem jsou noviny, třetím jsou informace od Policie ČR, (což bylo velmi lichotivé vzhledem k mé profesi policisty). Naopak jako žádný zdroj informací senioři uváděli internet a úřady. Zdrojem takových informací pro seniory není ani internet ani úřady. Jako důvod uváděli, že se nechtějí učit práci s počítačem a na úřady se jim nechce chodit, když nutně nemusí.

Kvantita i kvalita takto poskytovaných informací se dle výsledku šetření ukázala jako dostatečná. 43 respondentů se vyslovilo, že je důležité hlídat si peněženku, 35 respondentů uvedlo, že mají peníze na více místech, 28 respondentů, že nemají pokládat kabelku do vozíku a 21 respondentů, že musí být více obezřetní vůči svému okolí, pokud jde o jejich peníze. Ve vztahu k PIN kódu platební karty se vyslovilo 36 respondentů, že se nesmí nikdy zaznamenat na papír, 25 respondentů, že ho nemají nikomu nesdělovat, 23 respondentů, že si ho musí pamatovat z hlavy. Pokud jde o návštěvu cizí osoby, 41 respondentů uvedlo, že nesmí otevřít své příbytky a odkážou návštěvu na své děti nebo příbuzné, 33 respondentů ví, že by si mělo nechat předložit průkaz. 30 respondentů má povědomí o tom, že by mělo využívat kukátko na dveřích, 38 respondentů, že by se měli po zazvonění podívat z okna a 18 respondentů uvedlo, že další možností je používat řetízek ve dveřích. Všichni respondenti znají telefonní číslo 158, tedy telefonní číslo na Policii ČR, zároveň znají i číslo 112 jako další alternativu. 70 % respondentů ví o tom, že preventivní činností se zabývá i Policie ČR, zároveň se takové akce i zúčastnili. Potvrdila se tak hypotéza mezi kvantitou a kvalitou informací

o podobách protiprávního jednání na seniorech a o možnostech a způsobech preventivních opatření, a informovanosti seniorů k této oblasti je pozitivní vztah.

Sami sebe senioři vnímají jako více ohrožené trestnou činností v porovnání s mladší generací (82 %). Důvodem je podle nich nedostatek fyzických sil, horší pohyblivost a zdravotní stav vůbec, menší efektivita obrany, důvěřivost, ochota. Potvrdila se tak hypotéza, že se senioři cítí být ohroženi protiprávním jednáním.

A jaký je vztah mezi teoretickým povědomím o preventivních opatřeních a reálným chováním seniorů v souvislosti s protiprávním jednáním?

Vysoké finanční částky na hotovosti při běžném nakupování u sebe senioři nemívají, nejčastěji vystačí s bankovkou 100 Kč (62 %). Peníze mívají uložené v peněžence (36 %), volně v kabelce (32 %), zajímavé zjištění bylo, že celých 14 % respondentů nosí peníze na nákup jen tak v ruce (prý tak mají nad nimi větší kontrolu a jistotu). Platební kartu užívá pouze čtvrtina respondentů, z nich $\frac{3}{4}$ „nosí PIN kód v hlavě“, ostatní někde na papírku nebo v telefonu. Celých 36 % respondentů si do svého obydlí vpustí člověka, který se představí jaká zástupce společnosti přes elektřinu, vodu, z úřadu. Senioři, kteří jsou ochotni do bytu nebo domu někoho pustit, vycházejí z teorie, že dokud neotevřou dveře, tak vlastně ani neví, kdo za nimi je a musí se přesvědčit. V současné době jsou značně skloňovanou oblastí, tzv. ŠMEJDI. Z výsledku mého šetření jsem zjistil, že 18 (36 %) respondentů se takové akce zúčastnilo a nějaký výrobek si zakoupilo. Nejčastěji se jednalo o deky, hrnce, kosmetiku a elektrické nářadí. Hypotéza, že přestože mají senioři značné teoretické povědomí o možnostech a způsobech prevence, taková opatření neuplatňují při předcházení nebo zamezení páchaní protiprávního jednání, se potvrdila. Senioři sice znalosti o takových opatření mají, ale v každodenním životě je mnohdy neuplatňují, bývají nedůslední. Na jedné straně se cítí být jako věková skupina trestnou činností více ohroženi než mladí lidé, na straně druhé nelogicky si odmítají připustit, že právě jim konkrétně by se něco mohlo stát.

Během rozhovorů jsem také zjistil, že senioři se v některých oblastech vůbec neorientují – např. cena elektřiny, cena poskytovaných telekomunikačních služeb, což dle mého mínění zvyšuje riziko, že se stanou obětí podvodného jednání v takové oblasti.

Problematika seniorů si zcela jistě zaslouží pozornost zákonodárců, veřejnosti, orgánů státní správy, samosprávy a vlastně celé populace, které na seniorech záleží. Vždyť i my možná jednou budeme seniory a budeme očekávat, že s námi bude slušně zacházeno, nebudeme se bát vyjít ven na ulici, abychom nebyli přepadeni, okradeni, podvedeni. Diplomová práce mi poskytla zpětnou vazbu ze strany seniorů a tato zpětná vazba je pro mě dalším důvodem, proč je tak důležité v prevenci seniorů pokračovat. Senioři se totiž, a na tom se většina seniorů shodla, stávají oběťmi právě proto, že jsou důvěřiví a stále ještě ochotni pomoci druhým v „nouzi“. Na druhé straně jsem si položil otázku: „Proč se senior stane obětí trestného činu“? Snad právě proto, že pachatelé svojí vypočítavostí vůbec neočekávají odpor a snahu se ubránit. Z pohledu pachatele je senior velmi snadná kořist. A právě z tohoto důvodu je nutné a důležité poskytovat odbornou pomoc seniorům a snažit se tak všemi možnými prostředky čelit útokům na seniory a zajistit jim spokojený život, na který mají bezesporu právo. Pravdou však zůstává, že preventivní projekty sami o sobě nic nezmůžou, pokud senioři nebudou dodržovat určitá pravidla, která minimalizují stát se obětí trestné činnosti. Při několika setkáních se seniory jsem zjistil, že velká část z nich je schopna udělat stejnou chybu znovu. I přesto jsem přesvědčen, že prevence není nikdy dost a musí být nadále realizována. Je důležité se seniory mluvit, radit jim a být jim oporou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BENEŠOVÁ, D. *Gerontagogika*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. 136 s. ISBN 978-80-7452-039-6.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha: Portál, 2014. 158 s. ISBN 978-80-262-0582-1
- FARKOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. 2.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. 336 s. ISBN 978-80-86723-64-8.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Portál, 2009. 207 s. ISBN 978-80-85931-79-6.
- JELÍNEK, J. *Zákon o obětech trestných činů*. Praha: Leges, 2013. 263 s. ISBN 978-80-87576-49-6.
- KALVACH, Z. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. 861 s. ISBN 80-247-0548-6.
- NOVOTNÝ, F. *Trestní zákoník*. Praha: Eurounion, 2010. 837 s. ISBN 978-80-7317-084-4.
- MARTÍNKOVÁ, M. *Špatné zacházení s osobami pokročilého věku- se zvláštním zřetelem k domácímu násilí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 31 s. ISBN 978-80-7338-087-8.
- MÜHLPACHR, P. *Gerontopedagogika*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 203 s. ISBN 978-80-210-5029-7.
- SKUTIL, M. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. 254 s. ISBN 978-80-7367-778-7.
- SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. 160 s. ISBN 978-80-247-1733-3.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. Praha: C. H. Beck, 2010. 3285 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
- ŠEDIVÁ, M. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení domácího násilí*. Praha: Bílý kruh bezpečí o. s., 2007. 54 s. ISBN 978-80-239-9449-0.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 1999. 444 s. ISBN 80-7178-214-9.
- VACINOVÁ, M., TRPIŠOVSKÁ, D., FARKOVÁ, M. *Psychologie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008 189 s. ISBN 978-80-86723-47-1.
- VÁLKOVÁ, H. a J. KUČHTA. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. 544 s. ISBN 80-7179-813-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

- Policie ČR* [online]. [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zajimava-temata-stop-kriminalite.aspx>
- Policie ČR*. [online]. [cit. 2014-08-12]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/stop-kriminalite-574035.aspx>
- Policie ČR*. [online]. [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/seniori-sobe-627170.aspx>
- Policie ČR*. [online]. [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/nebojte-se-rikat-ne.aspx>
- Domáci násilí*. [online]. [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/seniori>
- O₂, Myslíme na lidi a přírodu*. [online]. [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.myslimena.cz/radime-seniorum>
- Acorus, občanské sdružení*. [online]. [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>
- Domov seniorů Drachtinka*. [online]. [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.drachtinka.cz>
- Město Slatiňany*. [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.slatinany.cz/dps.php>
- Město Proseč*. [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.mestoprosec.cz/mesto/klub-senioru>
- Město Chrast*. [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.mestochrast.cz/pecovatelska-sluzba/d-1499/p1=1522>

Seznam ostatních zdrojů

KOSAŘOVÁ, J. *Přehled problémů v oblasti prevence a poskytování pomoci v oblasti domácího násilí a syndromu týrání a zanedbávání (EAN) páchaného na seniorech s dopadem na sociální a zdravotní oblast*. Ministerstvo vnitra České republiky, 2014. 88 s.

VITOUŠKOVÁ, P. *Chraňte své bezpečí (soubor rad a informací pro seniory)*. 2. vyd. Bílý kruh bezpečí, občanské sdružení, účelová neprodejná brožura, 2003. 11 s. ISBN XXXX.

Prevence seniorům: Manuál pro základní intervenci v rámci poradenství pro seniory v oblasti prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na seniorech. Centrum nové naděje. Frýdek-Místek, 2013. 16 s.

Statistické výstupy Policejního prezidia ČR, 2014

SEZNAM ZKRATEK

Policie ČR	Policie České republiky
PP ČR	Policejní prezidium České republiky
KŘP	Krajské ředitelství policie
ÚSKPV PP ČR	Úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky
ČRo	Český Rozhlas

SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů	51
Graf 2: Místo bydliště	53
Graf 3: Prostředí, v jakém respondent žije	53
Graf 4: Počet respondentů postižených protiprávním jednáním	55
Graf 5: Povědomost o počtu postižených protiprávním jednáním z okolí respondentů	56
Graf 6: Počet respondentů, kteří se snaží předcházet trestné činnosti	57
Graf 7: Množství peněz u respondenta při nákupu	58
Graf 8: Místo uložení finanční hotovosti při nakupování	59
Graf 9: Počet respondentů používajících platební kartu	60
Graf 10: Místo uložení PIN k platební kartě	61
Graf 11: Důvěra k lidem vstupujících do obydlí pod legendou	62
Graf 12: Důvěra k příchozím do obydlí	62
Graf 13: Počet respondentů s účastí na předváděcí akci	63
Graf 14: Zranitelnost seniorů jako potencionálních obětí trestné činnosti	64
Graf 15: Počet respondentů znajících preventivní programy nebo projekty	66
Graf 16: Povědomost respondentů o preventivní činnosti ve vztahu k seniorům	68

Seznam tabulek

Tabulka 1: Oběti trestné činnosti ve věku nad 60 let	15
Tabulka 2: Nápad trestné činnosti SENIOŘI – (krádeže a podvody v ČR)	21
Tabulka 3: Věk respondentů	52
Tabulka 4: Povědomí respondentů o podobách protiprávního jednání a zdrojích prevence	65
Tabulka 5: Konkrétní znalost preventivních opatření	67

Seznam obrázků

Obrázek 1: Fotografie z besedy se seniory	46
Obrázek 2: Respektujte soukromí 1	78
Obrázek 3: Respektujte soukromí 2	79
Obrázek 4: Respektujte soukromí 3 (samolepka)	79
Obrázek 5: (Ne) bezpečný věk	80
Obrázek 6: Neotvírejte každému	80

Obrázek 2: Respektujte soukromí 1

Každý má volbu, zda se nechat oslovit reklamou a nabídkami.

Zákon č.40/1995 Sb., o regulaci reklamy, ve znění pozdějších předpisů.

§ 2

(1) Zakazuje se:

e) šíření nevyžádané reklamy, pokud vede k výdajům adresáta nebo pokud adresáta obtěžuje; na šíření reklamy elektronickými prostředky a jeho omezení se vztahuje zvláštní právní předpis. **Za reklamu, která obtěžuje, se považuje reklama směřující ke konkrétnímu adresátovi za podmínky, že adresát dal předem jasně a srozumitelně najevo, že si nepřeje, aby vůči němu byla nevyžádaná reklama šířena.**

§ 8

(1) Fyzická osoba se jako šířitel dopustí přeštku tím, že

j) šíří nevyžádanou reklamu, pokud takto šířená reklama vede k výdajům adresáta nebo pokud adresáta obtěžuje

(4) Za přeštek podle odstavce 1. písm. b) až j), i), n)

lze uložit pokutu do výše 2.000.000,- Kč

158

RESPEKTUJTE SOUKROMÍ!

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Obrázek 3: Respektujte soukromí 2

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Obrázek 4: Respektujte soukromí 3 (samolepka)

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Obrázek 5: (Ne) bezpečný věk

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Obrázek 6: Neotvírej každému

Zdroj: Policejní prezidium ČR

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A	Přehled nápadu trestné činnosti na okrese Chrudim 2009-2013 podle modu-operandi za využití uvedených legend	I
Příloha B	Počet klientů Intervenčního centra starších 65 let v Pardubickém kraji, kteří řešili domácí násilí za období 2009-2013	II
Příloha C	Polostrukturovaný dotazník, který byl využit v rámci provádění řízeného rozhovoru	III-IV
Příloha D	DVD nosič s dokumentem (NE) BEZPEČNÝ VĚK	V
Příloha E	Spoty rozhlasové kampaně Policie ČR, KŘP hlavního města Prahy a ČRo Regina	V
Příloha F	Přepis záznamového listu o rozhovoru s jedním z respondentů	VI-VII

PŘÍLOHY

Příloha A – Přehled nápadu trestné činnosti na okrese Chrudim 2009-2013 podle modu-operandi za využití uvedených legend

		Celkem	Nabídka dek	Žádost o vodu	Vnuk	Energie	Porucha vozidla	Krádež věcí z domu, z bytu
2009	ÚO Chrudim	5	1	0	0	4	0	0
	Heřmanův Městec	0						
	Hlinsko	1				1		
	Chrast	0						
	Chrudim	4	1			3		
	Skuteč	0						
	Třemošnice	0						
2010	ÚO Chrudim	18	1	6	0	5	1	5
	Heřmanův Městec	4		1				3
	Hlinsko	3		1		1		1
	Chrast	3		2		1		
	Chrudim	5		1		3	1	
	Skuteč	3	1	1				1
	Třemošnice	0						
2011	ÚO Chrudim	12	3	2	1	3	0	3
	Heřmanův Městec	1	1					
	Hlinsko	4	1	2				1
	Chrast	2						2
	Chrudim	4			1	3		
	Skuteč	1	1					
	Třemošnice	0						
2012	ÚO Chrudim	16	1	2	3	5	1	4
	Heřmanův Městec	1	1					
	Hlinsko	1				1		
	Chrast	2						2
	Chrudim	9			3	4	1	1
	Skuteč	2		2				
	Třemošnice	1						1
2013	ÚO Chrudim	10	2	4	0	2	1	1
	Heřmanův Městec	0						
	Hlinsko	2				1	1	
	Chrast	0						
	Chrudim	3		2		1		
	Skuteč	3	1	1				1
	Třemošnice	2	1	1				

Zdroj: PP ČR, 2014

Příloha B – Počet klientů Intervenčního centra starších 65 let v Pardubickém kraji, kteří řešili domácí násilí za období 2009-2013

rok	Vykázání násilné osoby	Nízkoprahoví klienti
2009	2	6
2010	5	3
2011	9	9
2012	8	6
2013	5	7
Celkem	29	31

Zdroj: Intervenční centrum Pardubice, 2014

Příloha C – Polostrukturovaný dotazník, který byl využit v rámci provádění řízeného rozhovoru

1. Pohlaví
  - 1.1 muž
  - 1.2 žena
2. Věk: _____
3. Místo bydliště: MĚSTO / OBEC
4. Respondent žije:
  - 4.1 Sám v bytě / v domě
  - 4.2 S partnerem
  - 4.3 S rodinou
  - 4.4 V domě pro seniory
  - 4.5 V domě s pečovatelskou službou
  - 4.6 Jinde – uveďte: _____
5. Stal (a) jste se někdy obětí nějakého protiprávního činu?
  - 5.1 NE
  - 5.2 ANO – co se Vám stalo? _____
6. Víte o někom ve Vašem (důchodovém) věku ve Vašem okolí, komu se nějaký protiprávní čin přihodil?
  - 6.1 NE
  - 6.2 ANO – co se stalo? _____
7. Snažíte se předcházet tomu, abyste se stali obětí trestné činnosti nějakým vlastním opatřením?
  - 7.1 NE
  - 7.2 ANO - co konkrétně děláte? _____
8. Jakou finanční hotovost máte u sebe při běžném nakupování? _____
9. Kde máte uloženou finanční hotovost při nakupování? _____
10. Používáte platební kartu? NE / ANO
11. Kde máte uložený PIN k platební kartě? _____
12. Pustíte do bytu nebo domu člověka, který se představí jako zástupce společnosti přes elektřinu, vodu, z úřadu apod.? NE / ANO
13. Přesvědčíte se vždy, kdo je za dveřmi, než je otevřete? NE / ANO

14. Byl (a) jste někdy na nějaké předváděcí akci, kde jste výhodně nakoupili nějaký výrobek? NE / ANO

15. Domníváte se, že starší člověk je jako možná oběť trestné činnosti zranitelnější než ti mladší?

15.1 NE

15.2 ANO – proč? _____

16. Odkud máte informace o podobách protiprávního jednání páchaného na seniorech a o možnostech a způsobech preventivních opatření, případně následném postupu a dalších možnostech?

16.1 Televize

16.2 Noviny

16.3 Rádio

16.4 Internet

16.5 Rodina, známí

16.6 Policie

16.7 Úřady

16.8 Jiné – uveďte: _____

17. Znáte nějaké konkrétní preventivní programy / projekty zabývající se prevencí kriminality? Odkud je znáte? Byl (a) jste v poslední době přítomen nějaké preventivní akce? NE / ANO; _____; NE / ANO

18. Co z různých zdrojů víte o opatřeních, která snižují riziko, že se stanete obětí trestného činu? Jaká to jsou?

18.1 Víte, jaká opatření ohledně financí máte používat při nakupování? _____

18.2 Víte, jaká opatření máte používat ohledně PIN kódu u platební karty? _____

18.3 Víte, jak se máte zachovat, když se Vám u Vás doma někdo představí jako zástupce společnosti přes elektřinu, vodu, z úřadu a podobně? _____

18.4 Víte, jak se zachovat, než někomu otevřete dveře od bytu? _____

18.5 Znáte telefonní číslo na Policii ČR? NE / ANO

19. Víte o tom, že Policie ČR se také zabývá preventivní činností týkající se trestné činnosti na seniorech?

19.1 NE

19.2 ANO

19.2.1 Zúčastnil (a) jste se nějaké takové preventivní akce? NE / ANO

19.2.2 Jen jsem o ní četl (a) / slyšel (a). NE / ANO

19.2.3 Jiné: _____

Příloha D – DVD nosič s dokumentem (NE) BEZPEČNÝ VĚK

**Příloha E – Spoty rozhlasové kampaně Policie ČR, KŘP hlavního města Prahy a
ČRo Regina**

Příloha F – Přepis záznamového listu o rozhovoru s jedním z respondentů

1. Pohlaví
  - 1.1 **muž**
  - 1.2 ~~žena~~
2. Věk: **85**
3. Místo bydliště: **MĚSTO /OBEC** **Chrast**
4. Respondent žije:
  - 4.1 ~~Sám v bytě / v domě~~
  - 4.2 **S partnerem**
  - 4.3 ~~S rodinou~~
  - 4.4 ~~V domě pro seniory~~
  - 4.5 ~~V domě s pečovatelskou službou~~
  - 4.6 ~~Jinde uveďte: _____~~
5. Stal (a) jste se někdy obětí nějakého protiprávního činu?
  - 5.1 ~~NE~~
  - 5.2 **ANO – co se Vám stalo? Krádež jízdního kola.**
6. Víte o někom ve Vašem (důchodovém) věku ve Vašem okolí, komu se nějaký protiprávní čin přihodil?
  - 6.1 ~~NE~~
  - 6.2 **ANO – co se stalo? Krádež peněz u sousedky – 3.000 Kč.**
7. Snažíte se předcházet tomu, abyste se stali obětí trestné činnosti nějakým vlastním opatřením?
  - 7.1 ~~NE~~
  - 7.2 **ANO - co konkrétně děláte? Opatrnost při vpouštění cizích lidí do domu, budu křičet, nadávat.**
8. Jakou finanční hotovost máte u sebe při běžném nakupování? **100 Kč.**
9. Kde máte uloženou finanční hotovost při nakupování? **Mám ji v ruce.**
10. Používáte platební kartu? **ANO / NE.**
11. Kde máte uložený PIN k platební kartě? **---**
12. Pustíte do bytu nebo domu člověka, který se představí jako zástupce společnosti přes elektřinu, vodu, z úřadu apod.? **NE / ANO**
13. Přesvědčíte se vždy, kdo je za dveřmi, než je otevřete? **NE / ANO, pořídím si kukátko.**

14. Byl (a) jste někdy na nějaké předváděcí akci, kde jste výhodně nakoupili nějaký výrobek? ~~NE~~ / ANO (pozn. autora: respondent se stydí o tom mluvit, zakoupil a splácel).

15. Domníváte se, že starší člověk je jako možná oběť trestné činnosti zranitelnější než ti mladší?

~~15.1~~ NE

15.2 ANO – proč? Fyzicky slabší, větší ochota pomoci ostatním, slušnější.

16. Odkud máte informace o podobách protiprávního jednání páchaného na seniorech a o možnostech a způsobech preventivních opatření, případně následném postupu a dalších možnostech?

16.1 Televize

16.2 Noviny

16.3 Rádio

~~16.4~~ Internet

~~16.5~~ Rodina, známí

16.6 Policie

~~16.7~~ Úřady

~~16.8~~ Jiné uveďte: _____

17. Znáte nějaké konkrétní preventivní programy / projekty zabývající se prevencí kriminality? Odkud je znáte? Byl (a) jste v poslední době přítomen nějaké preventivní akce? *S Vámi - besedy se seniory, jinak neznám.*

18. Co z různých zdrojů víte o opatřeních, která snižují riziko, že se stanete obětí trestného činu? Jaká to jsou?

18.1 Víte, jaká opatření ohledně financí máte používat při nakupování? *Hlídat si peněženku.*

18.2 Víte, jaká opatření máte používat ohledně PIN kódu u platební karty? *Kartu nepoužívám, ale určitě hlídat. Pamatovat si ho, dokud si ho pamatovat budu.*

18.3 Víte, jak se máte zachovat, když se Vám u Vás doma někdo představí jako zástupce společnosti přes elektřinu, vodu, z úřadu a podobně? *Nepustím, vyprovodím ho ústně, a pokud je třeba, tak i sprostě.*

18.4 Víte, jak se zachovat, než někomu otevřete dveře od bytu? *Zeptám se, kdo je, když nepoznám, tak neotevřu.*

18.5 Znáte telefonní číslo na Policii ČR?

~~NE~~ / ANO - 158

19. Víte o tom, že Policie ČR se také zabývá preventivní činností týkající se trestné činnosti na seniorech?

~~19.1~~ NE

19.2 ANO Ted' už ano.

19.2.1 Zúčastnil (a) jste se nějaké takové preventivní akce? NE / ANO

19.2.2 Jen jsem o ní četl (a) / slyšel (a). NE / ANO

19.2.3 Jiné: _____

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Miroslav Vokál

Obor: Speciální pedagogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Kriminalita a její prevence ve vztahu k seniorům

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 64

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 11

Počet ostatních zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Aleš Zoubek, Ph.D.